Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 19 МАЙ, 1981 ШУ. ● № 61 (6351). ● Мах 2 кепиг.

ОРБИТАЛЬНИ КОМПЛЕКСА ТIА — ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЭКИПАЖ

НИКЪ БАРА ЛОСТАМ ТЕЛА ЦЕНТР, 16 май. (ТАСС).

«Салют-6» — «Союз Т-4» — «Союз-40» яхача орбитальни комплекса тIарча дунен халкъашта юкъерча экипажа балха де тахан дIадоладелар 14 сахьат даьлча, хIара москойски хенах 24 сахьат даллалца дIахь а дурга.

Никъ беча хьалхарча деношка медицински тохкамаш ду хьалхарча хана невесомостаца адаптаци еш дегI маьлагIча хьал тIа да хьожаш. Цунна лаьрхIа Попов Леонидан Прунариу Думитрусн кхоачашъю космонавтийн дега-пхьаьний системага хьожаш йола эксперименташ.

Цхьана никъ беш сигнала бахачар «Союз-40» яхача кема тIа хьалйихьача аппаратура гIоьнца кхоачашъе езаргьа астрофизически техническин эксперименташ.

Тахан космонавташа станце балха отсекеи шлюзови камерей дIанисйъергьа цар гIоьнца космически излучене еза зарядении частицаш дIалаьергйола диэлектрически детектораш. Станце шоллагIча шлюзови камере энйанно дIаоттаергьа конструкционни материалашта космически гонахьено маьлагIа юкъхьам бу тахна йиш йола «Пановски» яхана аппаратура.

Цу дийнахьа Коваленок Владимирен Савиных Виктoрен кхоачашъергьа биологически объекташца эксперименташ яра е лаьрхIа операцеш, физически упражненеш ергья, шоай новкъостаща балха тIа гIо дергда.

Телеметрически бустамийн даннешеи орбитера еча докладашеи яхачох «Салют-6» — «Союз Т-4» — «Союз-40» яхача Iилма-тохкамна комплексо болх лертIа бу.

Дунен халкъашта юкъерча экипажа беррига членаш могаш-маьрша ба.

Цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера план толане кхоачашъяра доккхий декхараш тIайийхад Нохч-ГIалгIайчен гIишлонхоша. Укх хенна хьалха кхоачаппдара «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаьй цар. Яхье баьнначa гIишлонхоша шоай низаца гIишлон-монтажни балхаш дира укх шера хьалхарча биъ бетта план 103 процентага кхоачаш, соахке ху юкъа даьрез кхо процент дукхагIа хилийтар уж. Пачхьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа шоай низаца цар даь гIишлон-монтажни балхаш ши миллион гарггача сома махка да.

Укх тIеххьарча хана гIишлош еча керттера хьежаш лоархIаш ба болх бе йоллалийте керттера фон-

ГIИШЛОНХОЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

даш. ГIишлонхоша баьча балха мах бац планагIа хьалъе'езаш хинна гIишлош йистелхарга хьежжа мара. Республика гIишлонхоша къовсам лоаттабу сихагIех дикагIен гIишлош хьалъяра, капитальни вложенеех пайда айбара эффективность лакхъяра, яхье хьалхалаттарий опыти дикагIйола методаши юкъеихувлара тIехье. Цудухьа гIишлон-монтажни балхаш дара пачхьалкхен план толаме кхоачашъеш хьабоагIа уж.

Цхьабакъда, «бухсоццаш хьахулеш дар — кийча объект» яхача кердача методагIа къахьегалга эсала вIаштIехьдаьккхад подрядни организацеша. Цудухьа, духхьал хьалхарча квартале товарни гIишлош предукце шера йола план 10 процент мара кхоачашъяйзар подрядни организацей коллективаша, аьлча а шера планагIа эксплуатаце дIаала езача объектех иттлагIа дакъа объекташ мара йистельхаяц. Укх шера хьалхарча квартале пхьанкха тайна объект эксплуатаце дIаялийза гIишлош ю подрядни организацеш я республике. Царех я «Орджтрансстрой» треста СМП-131, СМП-383, «Грознефть» объединене РСУ, НГIАССР минторга СМУ, «Мясомолстрой» треста ОПМК, транспортни управлене СМУ, кхыдараш.

Цхьайттталагlча пятилетка хьалхара шу дIадоладенна биъ бутт бизаб. Тахан а тIехьа товарни гIишлон продукце план йовцаш гIишлош ю организацеш я. Цига кхы а вогIа лел гIишлош хьал а яь йистехьара болх. Царех я «Чечингремстрой» трест, Серноводски ПМК, «Птицепром» треста ПМК, «Скотопром» объединене ПМК, кхыдараш.

Подрядни гIишлош еча организацешка ишта дIахо болх белга ла метаргдоацаш гIулакх да. Из дIадех КПСС XXVI съезда решенеша. Парте XXVI съезда ше доклад еш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева белгалдаьккхар керда пятилетка гIишлонхошта йола цIенхашттара эказаеш хургхилар, пусковой объекташ йиллача хана хьалха хьалъяра низаш тIадерзаде дезаш хилар. Цу лоеха хьалъяра низаш тIадерзаде дезаш хилар. Цу лоеха хьалъяра низаш тIадерзаде дезаш хилар. Цу лоехамагIа болх а беш, планагIа йистелха ева гIишлош шоай хиннахьа хьалъяьхар гIишлонхой сийлен декхар да.

Подрядни гIишлошъеча организацей хулгалхоша деррига низаш оарцагIа даха деза пусковой объекташ планагIа лаьрхIача хана эксплуатаце дIаллийтара. Цу дакъе подрядни организацей, заказчикий коллективашка беш бола организаторски болх цIенхашттa тоабе беза. ЦIендаь дIадаккха деза плановни, производственни, къахьегама дисциплина телхаелга. Шоай хиннахьа гIишлонхошта эша проектни документаци ца хулийтача, финансировани да еча, заказчикий тIагIертла оборудовани Iалаш ца еча заказчикаша тIагIертта къовсам лоаттабе беза.

«Ханал хьалха хьалъергьа — ханал хьалха кера а ерзаергьа» яхача ростовчаний инициативагIа къахьегаш, шоашта хьалхашка латта декхараш диканна кхоачаш йола подрядни организацеш йолаш я республике. Царех я Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлени, № 7 йолча специализировани треста Грозненски монтажни управлени. Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг лаьцна СМУ-7, дIабахача биъ бетта республикерча подрядни гIишлошъеча организацешта юкъе лаьрхача яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш республикански Сийлен улгатIа йихьа ЧИУС СМУ-8, кхыдараш. Цар опыт республикерча гIишлошъеча организацешна шерра йоаржа а еш, цох бизза пайда ийбайта декхарийла я парте горкомаш, райкомаш, юкъарлон парткомаш, организацеш.

ХIара гIишлошеча организаце бригадни подрядагIа къахьегаш йола коллективаш дукхагIа хилийта еза. Цу методагIа къахьегаш, башха-дика толамаш доахаш хиларца республике дика йовзаш йола гIишлонхой бригадаш дукха я. Царех я социалистически Къахьегама Турпал Ш. Хаджиев, Ю. Накишев, I-Хь. Цечоев, кхыбараш керте латтача комплексни бригадай коллективаш. Цар опыт, дикагIйола балха методаш шерра йоаржа а еш, цох бизза пайда ийбар чIоагIа пайдана гIулакх да боаттIача боарамагIа гIишлош хьалъечара болх дIабахийтара.

ХIана а тIехьа дукха моттигаш нийслу хьалье дIайолаль гIишлош йисте а яхалехьа, подрядни организацеша керда гIирсаш хьалде долацеш а цига гIишлонхой дIа-юха хьежабеш а. Пусковой гIишлош хьалъяь а ца йоахаш кердаьраш хьалъяра планировани елга цхьаккха дича а ха метаргдолаш гIулакх дац. Парте горкомий, райкомий бюро заседанешка каст-каста дувца деза пусковой объекташ йиллача хана хьалъяь ца ялара бахьанаш, цу гIулакха бехке бараш бехктоххаме увза беза. Йиллача хана гIишлош хьалъяь яхара дакъе подрядни организацештей заказчикаштей тIалатта бехктоххам айбе беза, итта хьа эше царна новкъостал а деш. Цхьа гIишлош хьалъяь а яккхалехьа материальни къахьегамен ресурсаш дIа-яьа хьежавелта цIендаь дIадаккха деза.

Товарни гIишлон продукце пачхьалкхен план кхоачашъяра мел эша кьадаш долаш да республикерча подрядни гIишлош еча организацешка. Царех кхеча подрядни гIишлош еча организацешка тIехьа а ца тетташ де дезар да тамца пайда эцара тIехьа а ца тетташ де дезар да вIаштIехьъкъахьегамн социалистически яхь дика вIаштIехьякхар, материально-технически Iалашо яра гIулакхаш тоадар, гIишлош еча техниках, механизмех балха тахах бизза пайда айбар, пусковой объекташта дукхагIа материальни къахьегамен ресурсаш тIаерзаяр.

Шу чакхдоалача хана штурмовщина да хилийтара шера керте боаттIача боарамагIа болх бе декхарийла ба гIишлонхой. Де йиш йолча цига специагIа къахьегаргдолаш гIулакх де деза. Халкъа тIахьожама группана хаддамза къовсам лоаттабе беза къахьегамен производственни дисциплина телха-

---

Духхьал баьцадаараш хьедара лостам болаш я Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоз. Укх шера дукха хIаьа ца эшаш нийс бIаь гектара тIа леладергда баьцадаараш. Из культура дика къуекъаьр дукха хенна-

Баьцадаарий кхашка

хьа яьба аьха, минеральни удобренешца хьаьдаь кийчдир лаьтта. ТолашагIа йолча агротехнически ханашка дIадийна даьхад совхоза къахьегамхоша деррига баьцадаараш.

ТIеххьарча хана хиннача йоачаца дика новкъостал дир из культура цхьатарра дагIайоалаяре.

Лаьттанца тIоадал дикка Iайналле а эшача хана баьцадаарий кхашка хий тоха кийча ба из болх бе декхарийла бола нах. Царех цаI — йоккха балха опыт йола механизатор Магомадов Iабаз. Дукхача хана дена юрта боахама техникаца доттагIал тесса ха яха саг ва из. ХIаьта а къоагIбарех балха шийла хьалха саг ваьнйтац. Хий тохаш къахьегача хана балха нормаш юкъера лаьрхIача 130 — 160 процент кхоачашъю цо.

Баьцадаараш дIадийнача лаьтта тIоадал боарамагIа йоагIачул лохъелча хий тоха доладергда Iабеза. Из болх баьцадаараш чуийца даххалца бе безаш а ба.

Баьцадаарашна цхьане легIадоагIаш да оасар а. Цунах кхеш цIендеш дукха нах хул хIанз кхашка кулг-кара къахьеташ. Цхьадолча кхашка оасарца къовсам механизатораша лоаттабу, макхаш а доахаш. Царна юкъе геттара хьинаре боах бу коммуниста Закриев Хьасана. Балха нормаш хIера дийнахьа дикна тIеххоачашъяш къахьег цо.

С. МАДАГОВ.

Лоаццача хана

Кхай тIа болх бе йиш йолаш денача хIара денах бенза пайда эца гIерташ сихдаь дIахьош да Шалински района «Джалка» совхоза механизаторашта кхашкара балхаш. ТIетеIIа дIалаьш я хIанз ялтан силосан лаьрхIа хьажкIаш. Ялта 400 гектара тIа кхеерга уж, хIаьта силоса — 200 гектара тIа.

ХьажкIаш сихех дикен дIаер дукха шоайла яхье а баьнна балха нормаш дикка тIеххоачашъеш къахьегаш ба механизатораш: Терчиев Мусост. Саидов Бауди, Бахабиев Джалил. Масала, Саидов Бауде норма 15 йолаш дийнахьа юкъера лаьрхIача 18—20 гектара тIа дIаюв. Иштта оасаре къахьег кхычар а.

Эттара дукхагIа эше а массехк ди мара эцаргIац царна хьажкIаш дIайийна яхара. Из болх баь беньхара кхы дукхагIа ха эшаргьяи цу боахама шоллагIча отделене механизаторашта а. ХьажкIаш дIаюв хIанз рапс хьокхаш мукъадуьлача кхашка. ХIаьта из ерига а 150 гектар я. Цунах 130 гектара тIараяр хьекха яьхкхай.

Геттара дика кхоачашду хьалханка латта декхараш механизаторешта Недаев Вахида, Бабуланое Мовлде. Норма йиъ йолаш дийнахьа юкъера лаьрхIача ялх гектара тIара рапс хьокх царех хIаране.

Агротехнически дидагIа йолча ханашка чакхдаьккхар шоллагIча отделене механизатораша шекара свеклаш дIаювлга. Укх 280 гектара тIа кхеерга укх шера. Шекара свеклаш дIаюча хьинаре дакъа лаьцар механизатораша Азимов Лечас, Бурханов Салавдина, селкхашка фу чудоассадеши из лаьтта мел дика дун хьожаши хиннача Ильясова Зарас, Зайналабдиева Марияс, Довлетмурзаева Аьсета, Заурбекова Розас.

Силосан платан хьажкIаш дIаюви, доекъара баьцаш хьокхаш, кхашкара кхы тайпа балхаш чакхдоахаш ба совхоза кхоаллагIча отделенера нах а.

М. ЭПЕНДИЕВ.

«Союз-40» яхача дунен халкъашта юкъерча космически кема командир — Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Леонид Иванович Попов.

В. ЧЕРЕДИНЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

«Союз-40» яхача дунен халкъашта юкъерча космически кема экипажа космонавт-тохкамхо, Румыне Социалистически Республика гражданин, СРР Эскара авиаце вокхаIйола лейтенант-инженер Думитру Прунариу.

В. ЧЕРЕДИНЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

«Салют-6»—«Союз Т-4»—«Союз-40» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплекса дунен халкъашта юкъерча экипажага космонавташка Коваленкага, Савиныхага, Поповга, Прунариуга

Деза новкъостий!

Оаха шуга, дунен халкъашта юкъерча советско-румынски космически экипажа членашка, дег тIара моршал а лу, «Салют-6» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплекса тIа бола толаме дIаболабарца шо даькъела а дув.

Советски Союзерен Румыне Социалистически Республикерен миллионаш бола нах укх деношка чIоагIа безам тIабеха хьежаргба «Интеркосмос» яхача программаса хьежжа советски космически лабораторе чу шуч бе безача берт тайначa болхага. Шоаех бечна тешам оаш сийленца чакхбоаккхаргболгах, полета программа йизза кхоачашъергйолгах тешаш тийша хилар дIахьайкаду оаха.

Космосе оаш цхьана беча балхо хьаьвохк ваь халкъашта, партешта, пачхьалкхенашта юкъерча дIайлача доттагIален вежарашта йолча солидарностан традиционни отношенеш, цIенха а белгалдоя массе оагIорахьара вIаши гIойла йолаш цхьана леладу советско-румынски гIуллакхаш, социализма, кхоллам кIаьдбара, деррига дунен тIарча машара гIулакха хьашташ. Шун полета аьттув боаккхаьба Румыне Социалистически Республикаменаи Советски Союзан юкъерча чIоагIача доттагIала отношенеш дIахо а чIоагIъяра.

Тхо дог тийша да, шун чоалхамен бехктохкамен гIулакх толаме кхоачашдарех, деза новкъостий, социалистически Iилман техникен прогресс еча, советски румынски халкъий, деррига адамий гIулакхаи ираза дукха цивилизацена керагIдаьннараш дебадача юкъе керда дика пецаре хургхиларах.

Лаьтташ тIа маьрше юхадоагIалда шо.

Л. БРЕЖНЕВ

Н. ЧАУШЕСКУ.

Доекъара йоакхо еш

Совхоза хьайбешта доакъарий кхоачам вIаштIехьбаккхара лаьрхIа йоакхо ю МагIалбикерча «Луч» совхозе. Цу гIулакха цхьа бIаь гектара тIа соахка гурахьа дIайийна рапс яр. Цо торо елар боахама деттача доахана бIаьстан юххье моша доакъар хилийта а, цул совгIа 1200 тонн хьалхара силос лаьттах йолла а.

Болх дика вIаштIехьбаьккха чакхдаьккхар совхозе рапс чуэцилга. Цудухьа района боахамашта юкъе эггара хьалхарчарца йистебаьлар укхала рапс чуийца а Iай хьайбаш латтача моттигашка цун силос дIаелла а.

Буц хьокхаш яр шиъ силосни комбайн. ХIара дийнахьа цаIн ахи балха горда кхоачашъеш овсаре къахьегаш хиннаб уж лелаеш бола механизатораш Кузьминов Михаили Шахаев Заьудини.

Ше къаьстта транспортни отряд яр рапсах силос йоллача моттигашка дIатIаккхьаш, иштта эша ча хьатIадахьаш а. Рапс сов дукха тIоадал йолаш хилар бахьан долаш 25—30 процент ча а тохаш кийчъяьй укхаза силос. Вешта аьлча, цхьа тIоа моша буц йиллача, тIаккха цхьа тIоа ча а дуллаш.

Транспортникашта юкъе лыркача социалистически яхье дикагIа балха хьокхаш доахаш чакхбаьлар шофер Чантиев ЯрагIийи лафет лелаеш хинна тракторист Гадиев Салмани.

С-100 тракторца кIоагашка силос IотоIаеш вар Гадиев Хьамид. Цу балхах дика лоархIавеш чакхваьлар из. Цо IотоIаьй массанахьа дIаелла силос.

— Итт балха дийнахьа чакхдаьлар тхо хьалхара силос дIаелли, — дувц «Луч» совхоза директора Хамхоев Салмана. — Деррига балхаш цхьатарра чакхдоахаргдолаш гIулакх оттар бахьан долаш вIаштIехьъяьлар тха из. ЧIоагIа пайдане гIулакх да рапс лелаелга. ХIана аьлча, из дIайийначча кхашкара ши хьувиъам чуэца торо хул. Рапс чуийца кхашка силоса хьажкIаш дIаюви ба тха механизатораш хIанз. Из культура чуэцацашехьа аьха Iодиллад кхоалагIа дакъа хулаш дола кха.

Оахам деча дика къахьегаш хьавоагIа тракторист Полищук Вячеслав. Балха норма 10 гектар йолча хIара дийнахьа 15 гектар лаьтта оах це шийн «Т-150» тракторца.

— Укх кIирагIа чакхдоаккхаргда оаха рапс чуийца мукъадаьнна кхаш оахилга а цига силоса хьажкIаш дIаювлга я. — йоах совхоза механизаторашa. Царех теша йиш а я.

Укх шера планах 4200 тонн силос Iалашъе езаш ба совхоза къахьегамхой. Цар хIанзлехьа рапса силос дIаеллай 600 тонн доахан кхоабача фермен 300 тонн йолаш шиннахьа жерч латтача отарашкен. Юхейиса силос хьажкIех дIайолла лаьрхIад боахаме. Цу гIулакха эша торонаш вIаштIехьйоахаш ба хIанз совхоза механизатораш.

А. ХАРСИЕВ.

ЛАЬТТАХ ЕЛЛАЙ ХЬАЛХАРА СИЛОС

УКХА ШЕРА 17 МАЯ ШУРИЙ ФЕРМАША БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОЙТАШ ЙОЛА СВОДКА

Районаш	ХIара Iаттагера хьайнайре хьакхар (кг) 1980 шера 17 мая	1981 шера 17 мая
Науровски	8,8	9,6
Шелковской	8,6	9,6
Грозненски	8,3	8,6
Гудермесски	7,8	8,2
Надтеречни	6,2	8,2
Шалински	7,4	7,8
Сунженски	5,7	7,0
Назрановски	6,3	6,7
Малгобекски	5,7	6,5
Урус-Мартановски	8,0	6,0
Ачхой-Мартановски	6,2	6,0
Республике гIолла	7,2	7,8

Тха коллектив дика къахьегаш я карарча шера. Укх шера хьалхарча биъ бетта плани тIаьйица хинна доккхагIйола социалистически декхараши яьча тонно-километрах В. И. Ленин ваь 111 шу дузача дента кхоачашдаьд.

Цох дика лоархIабир тIемей къахьегамен ветеранаш

ТХА ТОЛАМАШ

А. Д. Колонышев, А. И. Саволин, Т. В. Сукин, А. И. Архипов, А. Х. Гуноев, М. Я. Захаров, И. Ф. Бабенко, кхыбараш.

Плани тIаьйица декхараши кхоачашдара гIо дир шера долча технически хьажара техника кийчъеш чакхбаьккхача боккхача организаторски балхо.

ДIахьош дар хьажар-конкурс «1981-ча шера технически хьажарга дIа-юха лела составаш дикагIа кийчъяра» хетадаь, хьажара-конкурса итогаш йича котбаьннараша ахчан совгIаташ делар.

Шоайх тийша йола техника тIехдика леланрах белгалбаьхар водителаш Дзейгов Мухтар, Дошоклоев Хаматхан, Булгучев Хаматхан, Цокиев Iиса, Хамчиев Мухьмад.

Шера долча технически хьажарга дIа-юха лела составаш дIнагIа кийчъярах совгIаташ делар слесарашта Н. Е. Дьяковна, С. С. Албогачиевна, токара В. И. Макаровна, механика Н. К. Эрешеповна, кхыбарашта.

Тха коллектив доккха шефски гIо ду «Луч» яхача совхоза. Комсаш хьалъехкаш 75 саг вар тха предприятера субботник долча дийнахьа.

Тхо хьинар кхо ца деш къахьегаш да 1981 шера мовхьаш дIа-юха кхахьарен тонно-километраш яреи план 25 декабрга кхоачашъяра.

В. АЛЕЙНИКОВА,
технологически транспорта Малгобекски управлене йоккхагIйола инженер-экономист.

ДОШ КХОАЧАШДЕРГДА

Сунженски района хьайбаш леладеча колхозашта юкъе йоккхагIчарех цаI я «Победа» яхар. ДукхагIча даькъе цун балхах тийша ба пачхьалкхенна шурей дулхи доххара бIарччача района юкъера хьокхам. Из кхета а деш, хьайбей продукци алсамъяккхар дукха шоай низ кхоачар ду боахама болхлоша. Цар хьокхамаша хьагойт хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш къахьега царца карагIдалта а. Масала, 1971 шера хIара кхоабача Iаттагара 2711 килограмм шура а йоаккхаш. хIара бIаь Iатта тIехьа 90 Iасилг хьалххедир цар. Цхьабакъда, 1975 шера денз, колхоза цхьаццa кулгалхой бекхагIа, цхьатарре шин шера геттара дохйир йоакхка шура, юкъера лаьрхIача 1940 килограмм мара якхацар шера хIара кхоабача Iаттагара.

Цхьабакъда, гIалаташ дIадаьхача юха а тIаеттаяла йолаелар. ХIаьта укх шера колхозоша дош деннад хIара кхоабача Iаттагара 2250 килограмм а йоаккхаш, пачхьалкхенга 1700 тонн шура йоха. ХIанзарча гIулакхаша хьахьокх лаьрхIар кхыметтел тIеххоачашде цар вIаштIехьдаргхилар. Биъ бетта пачхьалкхенга ехка шура соахкарчул бархI процент дукхагIа я. ТIеххьарча хана дийнахьа юкъера лаьрхIача ялх тонн шура йохк, е соахка цу юкъа йохкаш хинначул 1,1 тонн дукхагIа. ДIахо а хIанз санна овсаре къахьеге, ах шера планал совгIа кIезигагIа яле а 40 тонн шура дIадургьа Даьхенна 1 килль хьатIаккхоачаш. Соахка хинначул укх шера доахан кIезига хилар теркалдича, шеко а йоацаш, из боккха толам а ба. ХIаьта цунга кхаьчаб колхозхой шура, цун сортности хьоанал алсамъяккхара чотагIа. Масала, соахка укх хана хIара кхоабача Iаттагара дийнахьа 6,8 килограмм йоаккхаш хиннаяле, укх шера из хьокхам 7,4 килограммага дIакхаьчаб. Цул совгIа, хьоанал лоха хиларех соахка хьалхарча биъ бетта 34,2 тонн шура кIезигъяь хиннаяле, укх шера цу юкъа 6,8 тонн мара кIезигъяьяц.

Хьайбаш кхабара рацион нийса лелаяро вIаштIехьдайтад тIеххьарча хана шурий хьоанал совъяккха. Масала, концентрировани доакъар, мелача хи чу кхыча микродобавкашца эдеш худара хьасапе муш а нийсбеш, тех хьайбашта, хIаьта хьалха концентрировани доакъар ше долчча тайпара хьашка дуллар.

Ферма шиъ я колхозе. Цар коллективашта юкъе лаьржача яхье хьалха М. Бузуртанова кулгалдешъяр я.

Апрель бетта 14 дийнахьа денз мошача доакъарца кхоаб хьайбаш. Духхьашха рапс тела йолайир, зооветтеринарни боккъонашa дIадеххача тайпара эшача боарамагIа я луш. ХIаьта хIанз рапсаца цхьана рожь тел, тIаккха баьцарча конвейера лаьрхIа хьекха йолаергьа кенаца цхьана йийна горох, кIица йийна вика, и кх. дI. Моша доакъар хьайбашта 7 ноябрь хьатIаккхаччалца тела йиш хургйолаш вIайийнай укх шера тайп-тайпара доакъара культураш.

ХIанз, рационага хьежжа, дийнахьа рожаца цхьана 50 килограмм рапс, хIара литр шурийца 300 грамм кхоачийташ концентрировани доакъар тел хIара Iатта. Цул совгIа, рапс хьекха мукъадаьннача кхашка делкъийта шин-кхаь сахьата лелийта арадоах доахан. Цу тайппара, хIанз дийнахьа хIара Iатта кхоача доакъар шура а цун хьоанал а лакха хилийтара тоьъам боллаш да.

Хьалхашка латтача декхарех дика лоархIабеш къахьегара хьайбаш леладерашта доккха гIо ду колхоза керттерча зоотехника С. Х. Дзортова а. Хаддамза хьайбаш леладерашта юкъе хул из дикача хьехамашца, гIулакхаца новкъостал деш, царна эшачунга хьожаш.

Цу тайппара, укх шера тIаьйица декхараш, шоаш денна дош кхоачашдар дукха хаддамза къовсам лоаттабеш хьабоагIа укх шера колхоза хьайбаш леладераш.

Н. АКСЕНОВ,
Сунженски района газета балхо.

Партийни вахар: собранеш кийчъярен чакхъяхарен практиках

СОЦАМГАРА ДIАБОЛАЛУ БЕРРИГА БОЛХ

Юххьенцарча партийни организаце, керттера орган, цун а цун хьалхлелца ерригача коллективан а вахарен балхен керттера дешаш яьстаду моттиг, коммунисташ партийни балха Iомабеш цар денал лакхдеш бола хьаст ба партийни собрани. Масс а оагIорахьара дика кийч а яь чакхйоаккха собрани Iалашмате боккхача лоархIаме я берригача партийни балха.

«Ярославски городской партийни организаце партийни собранеш чакхъяхара практиках» бола КПСС ЦК соцам вахаре чакх а боаккхаш дукха хIама дьйд тха Вознесенскерча газ чакхйоахача завода юххьенцарча партийни организаце партийни собранеш кийчъяра а чакхъяхара а гIулакх белгтала товдеш.

Каст-каста партийни собранешка дувца уттаду коллективан вахаре лоархIамегIа дола дешаш, докладчика, собране къамаьлаш деча коммунисташа кIоаргга доашх дувца оттадаь доаш, гучадоах балхацара кхоачамбоацараш, белгалдоах уж дIадахара наькъаш, ерригача оагIоний лоархIам беш тIаьц дийцача деша хьакъехьара соцам.

Хьалххехьа оттаьча планага хьежжа, хIара бетта хул тха заводе юкъара партийни собранеш. ЛаьрххIа леладу оаха цунна кийчо яра гIулакх. Собрани хила еза хьатIаккхачалехьа дикка хьалхагIа партбюро заседане дувц цунна кийчо яра дош. Укхаза къоастаду собрани хургйола ди, чIоагIду собране дувцаргдола дешаш. ХIана вьлча партбюро балха планах дувца оттадаьча керттерча дешал совгIа аргIанарча партийни собране къоастадезаш хул керда новкъостий парте мугIарашка чувцилга, цхьаццаволча коммуниста дисциплина юхцилга санна дола тIехьадаха йиш йоаца дешаш.

Цу заседане чIоагIву докладчик, белгалбоах собране дувца оттадаьча кертерча дешах кийчо еча дакъа лоацаргдола коммунисташ. Дувца оттадаьча дешага хьежжа къоаставу докладчик. Масала, из дуккхагIа технологеца дувзаденнадале, завода кертерча технолога тIадулл доклад кийчъелга. Иштта партийни собранешка докладаш ю завода, участкай, службай кулгалхоша, партбюро членаша, партгрупоргаша, собране къовстадеча дешага хьежжа.

Собране дувца оттадаьча дешаех хьалххехьа хоам бу коммунисташка, динагIа дIаргагургйолча объявленеш хьалтохарца а хIаранега дIааларца а. Цо торо лу хIара коммуниста собране балха дакъа лацара кийчвала.

Доклад кийчъь яьнначул тIехьагIа юха а партбюро вIашагIа а кхийтте партбюро членаша ювц из. Хувцамаш деш моттигаш а хул. Докладага хьежже цхьане, вIаши дага а боалаш собране соцама проект оттаю партбюро членаша. Из ерригa кийчо чакхъяьнначул тIехьагIа партийни собране дувца оттаду дош.

Коммунисташа хьинаре дакъа лоацаш дика чакхйоал иштта кийчъяь партийни собрани. КIоаргга тохкам беш къоастаду дувца оттадаь доаш. Цунга хьежжа партийни организаце, завода ерригача коллективан вахаре лоархIамболаш хул коммунисташа собране тIанйна соцам.

Кховзткъе бархI коммунист ва тха завода партийни организаце, царех ворхI кандидат а волаш. Завода партийни организаци низ болаш, коллектива кулгалде ховш, цун низ завода хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара тIаберзабе могаш хилар къьгта дика гойт газ чакхйоахарий балха толамеша.

Хинал хьалха кхоачашдаьд завода коллективо иттлагIча пятилетка шерашка продукци арахецара а маьхалъяккхара а декхараш. Массехк бIаьзар сома маьха продукци еннай мехка планал совгIа. Дика дIадоладаьд цхьайттагIча пятилетка хьалхара шу а. ТIехкхоачашъяьй укх шера биъ бетта гааз даькха бензин а цIенъяь газ а арахецара планаш. Майна хьалхарча социалистически яхье МагIалбикерча промышлении предприятешта юкъе хьалхара моттиг лаькхай завода коллективо. Укх тIеххьарча цхьа шу совгIа йолча хана из хьалхле дIа ца хецаш хьа а боагIа тха газ чакхйоахараш. Из деррига а тхоах хIаране дог гIоадоаккхаш да.

Коллектива партийни организаце лоархIам лаккхбара, цун сий лакха лоаттадара къаьстта боккха лоархIамболаш я партийни балха цхьа акха цхьа оагIув — лаьрхIар дизза вахаре чакхдоаккхилга. Вай Коммунистически парте, цун Центральни Комитето массе а хана хьалхарча моттиге лоархIаш я берригача партийни балха из оагIув.

Мелла чIоагIа кийчо яь собрани чакхъяьккхача, мелла чIоагIа дувца оттадаь дош техка дика соцам тIанйцача из гIуланкха ах оагIув мара яц. Керттерв да из соцам бизза хаинаьси кховчашбелга. Укхаза, сона хетачох, цIенхаштта кхоачамбоацараш нийслу тха партийни организаце, цун партбюро балха тIа. Царех а дувца лов сона тахан.

Лакхе белгал мадаиххаре, МагIалбике а отрасле а хьалхалаттарий мугIарашка йолаш хьайоагIа тха коллектив дуккхача хана деза. ХIаьта а тхоай балха раьза дац тхо. Цун керттера бахьан да завода ерригача установкашта болх бара кхоачам беш бийдал ца хилар. Из бахьан долаш яхинал совгIа йола завода мощносташ болх ца беш латт.

Партийни собранешка, къаьстта я отчеташи хоржамаши деча собранешка, дийцад бийдалца завод Iалашъяра дош, цу хьакъехьа соцамаш тIанийдаьд. Цхьабакъда, царех цхьаккха а кхоачашбаьбац. Хьалха а санна бийдал йоацаш болх ца беш латт заводера дукхха пачхаьлкхен рузкъа дIадохийташ хьалъяь дукха установкаш.

Ала тарлу, из дош къоастаделга чоалхане гIулакх да, из къоастеде низ бац района а, республика а, союзни министерства мара. Бакъда, из дош къоастаделга чоалхане долга. ТIаккха собране соцам тIазза безацар цхьй низаге хьежжа мара. Нагахьа тIанийцача, из кхоачашбара тIехьа хьинарегIа къовсам лоаттабе а безар.

Хьожаргда вай хIаьта заводе, партийни организаце цун партбюро кхоачашде йиш йолаш долча партсобраней соцамашка. Соахка гурахьа хиннача отчетно-хоржамий собране соцам тIа дIаяздаь да «Партийни бюро хIара бетта партгрупоргашта семинараш а йойла, кьонача коммунистий школа занятеш а йойла», — аьнна. Цу хана денз йх цу дIадаьннад. Цхьабакъда, укх шера КПСС съезда материалашта хетаь цхьа семинар мара дьац партгрупоргашца. ХIаьта къонача коммунистий занятеш укх шера хинна а яц.

Завода партбюрос кхоачашбе йиш йолаш а кхоачашбе боагIаш а ба из соцам. Арахьара новкъостал эшаш хIама дац укхаза. Цхьабакъда, бизза кхоачашбац из соцам тха тхоай бехна.

ДIадаха шу чакхдоалаш районерча совхозашта Iай хьайбаш кховбача новкъостал дара дош дувцаш тха коммунисташа шоай собране соцам тIанийцабер «Ачалукский» совхоза доакъарий цех хьалъеш, «Кавказ» совхоза доакъар дIалехна кийш ен новкъостал де. Тахханалца кхоачашбаьбац из соцам а.

Кхы а доаладе йиш яр цу тайпара масалаш. ЛаьрхIар дизза хьалхьен кхоачаш не дара белгтала байбу партийни собране соцама мах. Из ца хилийта партийни собранешка тIанйца соцамаш вахаре чакхдахара деша цахаддаш тIаькъожам лоаттабеш, цу деша масса а хана цIенхаштта йоаихо еш хила еза партийни бюро.

Дукха ха йоаццаш тхоай партийни собране дийцар оаха тIанийца соцамаш кхоачашдара дош. Цига гучадаьхар лакхе белгалдаьха а кхыдола а кхоачамбоацараш. Къоастадир дIахойодача хана уж ца хилийтара де дезараш. Из тха партийни организаце балха чIоагIа пайдане а хургда.

Сона хетачох, дукхагIа уттаде деза партийни собранешка партийни чурча вахара хетадаь дола дешаш. ЛадугIа деза коммунистий, кулгалхой отчеташка. Цо новкъостал дергда таханарча вахарон КПСС XXVI съезда соцамашен дIадеххача тайпара коммунистий бехктокхам лаккхбе, дисциплина чIоагIъе, коллектива кулгалдера боарам лаккхбе.

Тешаме да партийни организаце хьалхлелца Вознесенскерча газ чакхйоахарий коллектив дIахойодача хана а цхьайтталагIча пятилетка декхараш кхоачашдеча хьалхарча мугIарашка хургхилар.

А. ЗАНДАКОВ
Вознесенскерча газ чакхйоахача завода механик, КПСС МагIалбика горкома член, Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьттаи газен промышленноста заслуженни болхло.

СИЙ ДОЛЧА РЕВОЛЮЦИОНЕРА

Лакхача лоамашка уллаш йола Фуртоуг яха гIалгIай юрт дика йовзаш я Нохч-ГIалгIайчене. 1890 шера укхаза ваьв цIи хаза гIалгIай революционер Ахриев ГIапур. Сий долаш ба цун вахара а революционни а некъ. Деррига а 30 шу а даьнкхадац ГIапура вахаш, цхьабакъда, дIаьхе хиннадаце а цун вахар, къахьегаьдой вахар тоадара хетадаь, кIерам санна сийрдон кьаьган хиннад. Кьеча дезале ваьча ГIапура дика доазар хьалхагама новха вахар. Цулухьа студент волча деношка дика цо дакъа лоац кортамукъала бахьан долаш студенташа еча демонстрацешка, шерра юкъевода цу хана Москва хиннача студенчески революционни кружокашта.

Институт чакх а яьккха цIавирзача общественни гIуллакхаш шерра дакъа лоац Ахриев ГIапуро. Из хорж Владикавказски Терски гражданскии исполкома членалла. Из зуп ГIалгIай къамен Совета, Владикавказски Сапгйи болхлойи депутатий Совета. Тайпна йиста дакоча къамий хиннача йиьлагIча чрезвычайни съездо хоржача лоаман къамий фракце член. Къулбаседа-Кавказа декача къамий цу хана мел хиннача съездашта гIалгIай къамен делегацей кулгалхо хиннав из. Черкий-Балкарой къаменна хьаькимий Совета Iаьдал дIаккхайкадаьча хьалхарча съезда председатель хиннав ГIапур. Тайрка йисте эгаре хьалха вIашагIъелла Халкъа Комиссарията Совета къамий гIуллакхий хьакъа комиссар хьежаваь из, цул тIехьагIа — Халкъа Комиссарий Совета пачхьалкхен тIехьожама кулгаъ комиссаралла, Къулбаседа-Кавказа Совнаркома оборона Совета членалла, ГIалгIай ревкома председателалла.

Терски республикера кIайберии лахкобаьчул тIехьагIа РКП(б) Кавказски краевой комитета член хиларца Г. К. Орджоникидзе ца хьешку йапурча коммунисташта муссаватисташта духьала восстани яьа гIо де. Парте шийна тIадилле декхар чIагдинна кхоачаьшду Ахриев ГIапура. Бакъда, Г. К. Орджоникидзеи, С. М. Кирови, М. К. Левандовскийи хьалха а болаш XI ЦIе Эскар богу кьаьчача дIойча лезар хинне Iаткхале метта улаш хиннав ГIапур. Цу лазарех 1920 шера 3 мае веннав сий дола революционер.

ДIадашача пIамреска дийнахье ГIапур ваьча а ваьхача а цIерагIа хьайийллар «Ахриев ГIапура цIе-музей». Укхаза я ГIапура ший а, цун дайъ, наьна гергарча наьха а хинна хIамаш; кIусс, истинг, моахаза топ, кхыйола хIамаш. ГIапур ваьхача хана санне кийчдаь да цун шийй дийна цIалг а. Укхаза я ГIапурах, цу юртара баьнначе кхыча нахах, цар сий долча гIуллакхех лаьца дувцаш йола тайп-тайпара материалаш, хIамаш.

Музей хьеллаш дукха наз бер укхаза гулбенна. Уж баьхчабар Грознера, Назранера, гонахьа ядача юрташкара. Митинг хьаьллаш Назрана райониспалкома председателе Х.-Б. Цороева дош лу Нохч-ГIалгIай АССР культура министре А. С. Гапеева. Цо дувц Ахриев ГIапура сий долча вахарах, цун сийлахьча революционни некъах. Цул тIехьагIа дIайахача дешаеца ГI. Ахриев дагалоац КПСС Назрани райкома хьалхарча секретара А. Д. Миниева, Яздаркиие С. И. Озиева, С. Чахкиева, мехкдаьтта института доцента Ахриев Данила, кхычар.

Нохч-ГIалгIайчен краеведене музея республика культура Министерства, КПСС Назрани райкома даьр Iалашмате дика гIулакх да — хIанзачул тIехьагIа кхуш йоагIача тIехьенна кхы а дикагIа бовзийтба гIалгIай къаман сий долча революционера вахара а общественни гIуллакхий некъ. Цу музее гIо-новкъостал доргда кхуш йоагIа тIехье коммунистически доггIийла долаш хьаькхе.

Б. АБАДИЕВ.

СУРТА ТIА: «Музей-цIие хьоламере хетаь митинг.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш

МАЬКХ ЧАМ БОЛАШ ХИЛИЙТАР ДУХЬА

Кхача промышленноста болхлошта хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд КПСС XXVI съездо: советски сага тIа-тIа дукхагIа эшаш хулача халиьо леладеча товарашца бизза кхоачам белга. Ала деза, маькх еча завода коллективо шийна съездо а лакхе латтача кулгалдеча органаша а хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча шийга кхоача дакъа кхетадеш хилар. 1981 шера кварталани плаи керттерча хьокхамашта ханал хьалха кхоачашйир тха коллективо, пятилетка план а иштта ханал хьалха — 1980 шера октябре кхоачашйир.

Юххьанца теркалйича долла хIама вIаштIехьа долаш санна хьахьокх цифраша маькх еча завода коллективо болх. Цхьабакъда, тхо гIадуташ яцар уж цифраш, хIана аьлча, потребителаш раьза бацар тха продукцеца. Эггара чIоагIагIа уйла тIаихийтаныр яргйоацаш йола дикал ГОСТ-о дIадехараша маьххара яцар, маькх а хьоарах яь кхы хIамаш а ГОСТ-ага хьежжа йоацаш арахецар, е бийда йоттар, е йовгайора. Лоацца аьлча, тха маькха раьза бацар потребителаш. Корта болаш а боаца а доладахьанаш дукха да цу деша.

ЧIоагIа вочча хьал тIа йолаш дукха ха лаьнхар заводо. ЦIенъяь хувца йийзар электроснабжене, канализаце, водоснабжене линеш. ЦIенбаь хувц тIера тхов. Дукхача моттигашка яенаш линелха яр завод, царех цхьадараш чакх са а доагIаш дар. Къьена, тишъенна яр оборудовани. Ерригa пийшнаш капитальни ремонт лиза лаацар. Технологега хьежжа яттацар маькх, маькх йоттача камер чу газ ухар, ала а кIура а чубеттар. Пийшнашка Iанарца-хица фо кIаьддеш хIама яцар. Маькх ю копаш, люлькаш, деканш, бод хьув машинаш тоьацар. Асфальт йилла юва дохадьдер. Цу дерригача кхоачамбоацараша коллектива вIаштIехьдалийтацар арахецача продукце дикал тоалра хаддаза лертIа болх бе, ассортимент шерье.

Ремонтно-восстановительни балхаш сихагIа чакхдахара мероприятеш кийчйир. 110.5 эзар сома проектносметни документаци оттайир. Керттера гIишлон материалаш Iалашйир. Люлькаш, маькх ю копаш, эша оборудовани, дежаш ера яйца. Тоайир хьоэр дIачутела линеш. 3 керда бод хьув машин, дежеподъемник оттайир. ЦIенъяь хийцар электросердал телен электроэнерги телен линеш. Цу цхьан хана тонах кхерам бола моттигаш дIаяьхар, ерригa проводаш турбаш чу а ехна. Электросердал телга тоадаьд. Капитально тоаяьй цхьа пийшк, шоллагIъяр тоаяь йоалаш латт.

Ремонтно-восстановительни балхаш даь дахара хIанз а де дезаш дукха хIамаш да, къаьстта а тхов тоабаь бекхара, вешаш чIоагIдара, кIур уха турба хувцара.

Завода коллективо хIанз чIоагIа уйла тIайохийт арахецача продукце дикал тоаяра. Белгтала, маькха заводо ший «марка» йоалий маькх кIерашта гарга. ХIаьта из юха оттаяра дукха къахьега дезаргда. Цхьабакъда, гIадуташ хIама да укхаза болх бу 10 шу совгIа ха йолаш завода балхах дог лазаши бола башха-дика специалисташ тха хилар. Царех а Султыгова Марем — лаборатори заведующи, Давыдова Майяи Цечоева Розаи — технологаш, Хамчиева Фадиман, Албогачиева Дебахан, Мальсагова Соадо — маькх йоттараш, Чахкиева Райхьант, Мальсагова ХIажар, Костоева Рая — бод хьувраш, Ужахова Зайнаби Хаштырова Фадимаи — хьоар лоесараш, Оздоева Люба — укладчица, хIаьта иштта кьона болхлой — кондитераш Марзиева Марет, Арчакова Макка, дукха кхыбараш. Заводе болх беш ва 24 коммунистически къахьегама ударник, 4 орденоносец.

Кьона болхлой хьалкхебара дукха яхаши хьацарк тIадохийт завода ветерана, «Знак Почетен» III степена «Къахьегама сийлени» ордений кавалер, кагирхой хьехамча йолча Хамчиева Билана Фадимаца, Давыдова Майя Григорьевнас, Султыгова Мурада Марема. Шоашта дукха деза гIулакх дикагIа кхоачашдара шоай са ца кходеш къахьег цар. Бригадира Хамчиевай смене массаза а дика хул маькх, кхоачашъю планаш.

Дика специалисташ ца хилча дика продукци арахеца йиш йоацилга а ховш, оаха тхоаш долча хьеелла лаьрхIар болхлой квалификаци лаккхъю курсаш. хIаьта цига Iомалуш 41 саг ва.

Продукце дикал тоаяра, ассортимент шерьяра чакхъяча мероприятеш оттаьй оаха. Укх гаргача хана маькхен хьоарах яьча кхыча хIамайн ассортимент 6 цIерага кховчайр шеръергья шиха, диетически кIаьдеи булкинаш юкъе а йоалаяь. Дукха болх ба тха укх шера бе безаш хьовла ду цехи хIамеи чу доацаш хьоар лоаттаду складиь хьалъяь яккхара. Хьовла деча цеха хIанз еш латтача реконструкце маькха заводата йиш хулийтаргья тхоганьа бахача наха чIоагIа хоаташ йолча цу башха-дикача продукта шера 2100 тонн арахеца. Болхлой къахьегам дикка аттача баргба хIаман чу доацаш хьоар лоаттаду склад болх бе йолаялийтарца.

Тха коллективо белгалдаь деррига декхараш кхоачашдича тхога йиш хургья тIанийца доккхагIдола социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашде, арахецача продукце дикали ассортименти тоаьал тоае, финансови дисциплина чIоагIъе, районе баха нах чам болча, дикача маькхаца, хьоарах яьча булкашпеи мерзача хIамашцеи хаддаза Iалашбе.

Иштта хургда хьамсарча парте XXVI съезда решенешта оаха луш дола жоп.

Х. МЕСТОЕВ,
Назрановски маькха завода директор.

НИЙСА КЪУЛБА

Аргуненни «Пищемаш» завода директора Евгений Петрович Самуиловичаца механо-сборочни цехе гIолла чакхдоалаш дар тхо. Болх беш йолча станокех цхьаннена юхе сайцар тхо.

— Хьажал тха Хьавас иштта хоза болх бу. мастераш юкъе а мастер я из. — аьлар Евгений Петровича. Кхалсаг тхона бIара а хьежа вахь хетадо юкайийрзар. ше хостадеш хилча тоам мича хет.

Хьажмурадова Хьавай къахьегама биографи дукхагIболча наьха яр санна я. Из хьалкхиъннай шоашта хьаьнала къахьегача дозале. «Пищемаша» заводе школа чакхъяьккхачул тIехьагIа ера. Из боккхача безамца тIанийцар барт тайпача заводкой дезало, боккхагIболча новкъосташа. Саббаре, сих ца луш дIаIомадора цунна вердадар. Дукха бар дог цхьалла. дикадар лоаш бола хьсехамеш. Хьавас царгара мамотта хьаIомайора опыт, сихагIа йоала гIертар балха хьайленаш.

НоI хьинар долаш а хIама доаза гIерташ а йолга дукха ялало эйра коллективе. Цеха кулгалхоша белгалдаьккхар цунах дика къахьегамхо хургхилар, хIаьта уж гIадит а балабзар. Дукха ха ялале Хьажмурадова Хьавам массанахьа а юкцеш яр хьинаре къахьегаш я, кормаш тIехххкоачашъю, шийна тIадиллача гIулакха бехктокхам дика кхетабеш я яхаш.

Хьавас тIехдика карлерзайяр токара, фрезеровщика, крановщика говзалаш, доккха дакъа лоацар предприяте общественни вахаре. Балха новкъосташа шоай Хьавайх беша боккха тешам хьахьеккхар из НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжарца.

Къахьегам безаш йола фрезеровщица массаза я хьалхарча моттиге, халагIдолча даькъ тIа, шийна хоьр вакъадаргдолча хул.

Хьавас болх беча цеха коллектива хьинар лаьгI ца деш къахьегаш хьайоагIа дукхача хана дена, кхыча цехашна леладеш йола яхь дикагIа тIехьагIа шерагIа яркашлатт. цехерча дукххача болхлоша смежни профессеш карлерзаяь, теттара кIезигденнад балха ха эха йовелга, бригадашка къахьегама овсарле лаккхъенна. Цехе чIоагIъенна дIаоттай цаI массанехь, массаза а цхьаннена тIехьа, яха порядок.

Коллектива къахьегаш я дог айденнех лаьна овсарле йолаши.

— ХIара Iуйрийна дог гIоздаьле йоагIа со заводе, — йоах Хьажмурадова Хьавас, — къахьегам хIанз кертерча дар да, цунца дуст сагах доаххе дика гIулакхаш. КПСС XXVI съезде а белгалбаькхаб болхлой класса хIама хьаккхоалара лоархIам, цун е са йоанхо. Цунца цхьена хьожадьд вайх хIаравар шийй бехктокхам кхетабеш ше низза вола предприяте дикал волга ховш хила везилга.

Из шийца балха мел болча масал гойташ къахьегаш я, цо камаьрша дIаIомаю шийй опыт кьонабарашта. Цо Iомабаь ба болхлой Л. Осмаев, А. Дандаев, М. Мусаева, кхыбараш. Цар барнал йоах Хьавайна шоай вахара кхеле цо дакъа лацарах. шоашта дика хьехам баларах.

Ше тхоца къамаьл деш профсоюза заводской комитета председатела Бисултанов Жамлайлас йоах: «Кагирхоша дукха а дешаш къестадир шоай хьехамчашца, цар опыт кхыча болхлошта ийса къулба а хинна дIаеттай». Дукха ха йоаццаш дукххача пищемашевцашта доккхий пачхьалкхен совгIаташ делар. Царех ба Къахьегама ЦIеча Байракха орден енна фрезеровщик Раизан Докуевич Сулейманов, «Знак Почета» орден енна сварщикий бригадир Г. Д. Бардукаев, Къахьегама Сийлен II степена орден енна плотник Тесаев Вик-Хан, «За трудовую доблесть» яха медаль енна Хава Баудиновна Демаева. Къахьегама Сийлен III степена орден енна токарий бригадир Iумар Махмаевич Амалиев, кхыбараш.

Дукха ха йоаццаш тха вIашагIкхетар хилар бригадираца Амалиев Iумарийца. Из чIоагIа сага бовзи тIовзаш, сатийна сат ва, къамаьл деча хана шийх даьца дувцац, шийй новкъостий бувц цо. ХIарвнах ши-шийй тайпара дувц цо: Масала, слесарь Товсултанов Султан ва — цо шийй керттера теркам производства культурана тIаухийт. цхьайолча хана балха а чакхъаьлча я цехе порядок еш хуъ ва. ХIаьта Алхатов Нурады — из массе хIаман говзанча ва, дукха а специальносташ карлерзаяьй, — йоах бригадира.

Цунна корадоагIа хIаранех ала дIайха дош. Цудухьа берригаш а цунца дог цхьалха ба. шоай къайленаш, шоашта эшар. Iатиъар цунга оал. Уж санна болча наха ние тел завода. царех йоккхий еш я коллектив. Цудухьа лоархIаю из коллегIдолча декхарех, уж мел чоалхане хилча а.

Завода коллективо толамца кхоачашъяьй укх шера цхьоалагIча квартала план массадолча технико-экономически хьокхамашта.

Завода инженер-конструктора Р. Якубова йоах: — ДIаяхача пятилеткагIа планал совгIа 1 миллион 161 эзари сома продукци арахийцар оаха, хIаьта продукци маьхалйоаккхалла 1960-ча шера 1975 шераца нийсдича 6,5-за дукхагIа хилад.

Завода реконструкци яро болх дикка тоабергба. Коллектива производственно-болхама гIулакхаш тоадара тIаерзаьча мероприятей комплексни планагIа болх бе йолалийтай цхьаццайола участкаш, хьалъяь лаьнай нерда заготовительни участок, ерригача цехашка балха бригадни метод юкъейоалаяьй.

Заводе керттера лоархIаш да арахецача продукце дикали эффективности лакхъяра тIехьа къовсам лоаттабелга. ИттлагIча пятилетке ара мел хийца продукци цхьоалагIча категорегIа аттестаци яь яр. Завода балха юкъейоалаяь я продукци цхьа дIалушша а юха ца ерзаш дIайохийтаргйолаш арахецара саратовски система. 21 саг шоай такагIа долаш къахьегаш ва заводе, хан-ханнахьа чакхдоах «Дикала ди». Вай мехка эггара хьалха специализаци чакхйоаккхаш ба аргунцаш цхьан сахьата 30 эзарнегара 240 эзарнега кхаччалца шушашта обработка ергйола лаьрхIа йола устройство арахецара.

Завода балха юкъейоалаяьй приспособленей универсальни системаш, дикала управлени яра комплексни система, аьшкаш теда система, пайда эца болебаьб нердача оборудоване 120 единицах, технологически нердадарий 500 единицах.

Уж ерригa мероприятеш балха юкъеяхьаро иттлагIча пятилетка шерашка тIехлакхача категорегIа арахецаш йола продукци 20 процент дукхагIа хилийтай, сварочни балхашта механизаци яра боарам лаккхбенний 30 процент. ХIанз заводе технологически документаци стандартана дIадехкхача бесса цаI йолча системага даькхад. Цехашка кхехкаш латт творчески уйла.

Даим хIама кхоаллера изобретателаши рационализатореши ба. ИттлагIча пятилетка шерашка цар юкъейоалаяьй ши изобретени 60 рационализаторски предложени. Цу гIулакхо бенна пайда 794 эзар сом да. Заводе йолаш я профессионально-техническ училище, цига кийчбу токараш, электросварщикаш, слесараш-монтажникаш. Училище дешаш ва 400 гарга саг. Цо а гIо ду предприятена толамаш даха.

С. ЛОРСАНУКАЕВА.

КОМСОМОЛЬЦАШ — КЪАХЬЕГАМА ХЬИНАРЕЧА ВАХТЕ

Сунженски района комсомольски организацеша, «ЦхьайтталагIа пятилетка — хьинаре дIайолаергья!», «КПСС XXVI съезда — даха мадоагIара накъагIоргда!» яхаш деина а йолаш дIадоладаьча комсомольски гIулакхий патриотически эстафета хьал а лаьца, яхь лоаттайир. Цу яхье дакъа лаьцар ялх эзар совгIа кьонача къахьегамхоша, дешархоша, 39 комсомольско-кагирхой коллективо.

Дерригача керттерча хьокхамашта пхе шера задани кхоачашъяьй районо. Яхь леладерий хьалхарча мугIарашка я «Сельхозтехника» МРПО, «Сунжамежрайгаз» яхача треста комсомольски организацеш. Коммунистий форума сийна комсомольцашеи кагирхошеи, «Сунжанефть» НГДУ ерригача коллективо къахьегама вахта лелайир «КПСС XXVI съезда — хьинаре къахьегам, балха лакха эффективности дикали» яхаш деина а йолаш. 1980 шера мехкдаьттен гази йоахача управлене къахьегамхоша планал совгIа даьккхар 1000 тонн мехкдаьттен 10 миллион кубометр газ, 1 скважин тоайир.

Района 37 комсомольско-кагирхой коллективо толамца кхоачашйир пхе шера задани, 1981 шера 2 бетта план съезд хьаелла ди хьатIаотташ кхоачашъергья аьнна шоай тIалийцача декхарах а дика лоархIабир. Социалистически яхь лелаеча хана комсомольско-кагирхой коллективаш теркама юкъехетте хиннай арахецача продукце дикал. Тахан коммунистически гIирсаш хьалдеча ерригача участкашка — кхашка, фермашка, дешара заведенешка — Сунжерча комсомольцашеи кагирхошеи хьинаре дакъа лоац «Комсомоло — юртарча школана», «ГIуланкхаш деча сфера — комсомольски йоакхо», «ХIара кьонача къахьегамхочоа — юкъера образовани», «Хьайбаш леладар — комсомола доккха гIулакх» яхача а кхыча а Ерригсоюзни болашка.

Сунжерча кагирхошта юкъе укх шера социалистически яхье хьалха хиннай химически реагентий Карабулакски завода, «Сунжанефть» НГДУ, «Ассинский» совхоза, «Путь к коммунизму» яхача колхоза, «Сельхозтехника» МРПО комсомольски организацеш, № 1 йолча Карабулакски юкъерча школа, Краснооктябрьски юкъерча школа, № 1 йолча Ассински юкъерча школа, № 1 а 3 а йолча Орджоникидзевски юкъерча школай комсомольски организацеш.

КПСС XXVI съезда накъайолхаш Карабулакски химреагентий завода комсомольско-кагирхой коллективаша доккхагIйола социалистически декхараш тIанийцадар шоашта, хIаьта уж толаме кхоачаш а дир.

ТIехдика къахьег Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Гелогаева Малкана кулгалдеча Ленина цIерагIча колхоза доярки комсомольско-кагирхой коллектив.

Района хьайбай боахаме къахьегаш ва 900 гарга эзамита саги йоIи. Производственни хьокхамаш лакха хилар царех дикагIарие Ленински комсомол хьахинна 62 шу дузаш «Хьайбай боахаме хьалха латтача кьоначоа» яха ВЛКСМ ЦК Знак елар. Царех я Гелогаева Малкан — Ленина цIерагIча колхоза доярка, Хамзатова Аьсет — «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка, Чеботарева Нина — XIX партсъезда цIерагIча колхоза Iаьсий лелаадер, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, Гадиев Ризван — «Серноводский» совхоза воккхагIвола жа Iу.

ТIехдика къахьийгар кьонача лаьтта леладераша. Соахка шоаш лакха хьуакъам кхебара говзанчаш хилар хьахьеккхар кьонача комбайнераша — «Путь к коммунизму» яхача колхозерча В. Зорина, Кирова цIерагIча колхозерча В. Степанюкев А. Ершовси, В. Бобровске а В. Мигела а комсомольско-кагирхой экипажаша. Кьонача комбайнераша лелаьча районгиа яхье котвалнача Рогов Валерех — ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза комбайнерах «Рекорд яккха воал со» яхача республиканско конкурса призер хилар.

Съезда хьалхарча шера кагирхошта идейно-политически кхетам балара даьгъс доккхий толамаш даьлар районни комсомольски организаце.

ХIанз партийни комсомольски дешара системе дешаш 3500 совгIа эзамита саги йоIи да, кружокийи семинарийн пропагандистех 82 процент лакхера образовани йолаш ба, пропагандистех 84 процент коммунисташ ба.

Комсомольскийи кагирхойи политически дешаро чIоагIа гIо ду коммунистически сакхетам болаш уж хьалкхебара. Iилман культурай даьгъера ерригa тха къахьегама колонаш, карагIдувла тоьал доккхий хIамаш, советски халкъа хьал-торо дIахолакхъялар — дохаргдоацача вежарашха долча доттагIалах, советски къамаша шо-шоацта болча аьттои духьа доацаш вIаши деча новкъосталех хьахиннар. ХIаьта дукхача къамех латтача барт тайнача лезала масал гойтача тха комсомольски организаце дукха хIама ду вай халкъий цхьоагIо, доттагIал кхы а дукхагIа чIоагIдара.

Коммунизм хьаькстуш моральни кодекс дог тIара къоабалдеш болча Сунжа комсомольцаша тIагIертта къовсам лоаттабу ширача заманах юхедисача воча гIулакхашца, дийца, цхьаболча наха общественна духьала леладеча гIулакхашца. 510 эзамита саги йоIи — районерча берригача халкъа дружинникех ахамел совгIа бараш — общественни порадок дораеш ба.

Районе кагирхошта коммунистически кхетам балара баьъйола форма а хинна дIаоттай Ленински зачет. 7200 эзамигача сагой йоIой дакъа лаьцар «КПСС XXV съезда решенеш — вахаре!» яхача Ленински зачете. Общественно-политически аттестаце итогаша хьахьеккхар, Ленински зачета дукха а дукхагIа болча доакъашхоша «Коммунизме даха Iожалургда!» яха хIаране ши-шийй комплексни планаш толаме кхоачашъяь хилар. Ленински зачето белгалъяьккхар йислагIча пятилетка социалистически яхье хьалха латтача бIаьш а эзараш а болча къонача ваьха цIераш.

Районни комсомольски организаце кIезига уйла тIаяхийтац кагирхошта эстетически, спортивно-массови кхетам балара, цар сайIамта вIаштIехьдаккхара. 28 клубеи культура ЦIаргIеи, стадионашка а спортмайдашка а дIахьу шоай сакъердам тха кагирхоша.

Дешархой къахьегама говзала школе, сахкетамеча юртбоахама къахьегаман опытничестваней уж тIаберзабера йола эффективни средство а хинна дIаоттай тха районе дешархой производственни бригадаш. Укх шера района колхозийи совхозийи кхашна къахьег 21 производственни бригадах, 1 лесничествах, къахьегамеи салаIарей 3 лагерах латтача 2210 дешархочо. Бригадашта тIа чIоагIъяьча участкай деррига лаьтта дикка дукхагIа а хинна 1000 совгIа гектарага дIаккхьчад.

Ахкаварча къахьегама четверта итогегIа эттара толашагIа хилар Троицки юкъерча школе, №№ 1 а 2 а йолча Ассински юкъерча школай, Краснооктябрьски юкъерча школа производственни бригадаш.

Съезд хьаеллача денна доккхий къахьегама толамаш а дахьа накъаьяхар Сунжа комсомол, КПСС XXVI съезда рапорт делар парте XXV съезда наказаш кхоачашдарах, бIаьш доккхий гIулакхаш даьд. дIадоладаьи вахаро бакъдаьи да итташ керда комсомольски гIулакхаш.

Н. ЭЛЬГУКАЕВ,
ВЛКСМ Сунженски райкома секретарь.

ДикагIйола опыт — массанена

ХАНО ДIАДЕХАШ ДА

Укх тIеххьарча шерашка вай мехка шерра яьржай бригадни подрядагIа гIишлош хьалъяра методагIа болх бара йола опыт. Цхьабакъда, керттерча даькъе цу лоархIамеча кердачох пайда ийбу гIишлош еча. ХIаьта цу методагIа промышленни объекташ хьалъе лоархIабац дукхача гIишлош еча организацей гIишлонхой.

Промышленни гIишлош хьалъеча вай республике бригадни подрядагIа эггара хьалха къахьега болабеннарех ба Нохч - ГIалгIай гIишлош еча управлене СМУ-7 гIишлонхой. Керттерча даькъе цар хьалъеш яраш лоархIаме гIишлон объекташ а я. Эггара хьалха цу кердача методагIа къахьега болабелар уж В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе ЭЛОУ-АВТ яха установка хьалъеча. Хано а эттача хьалаша а дIадехаш дар — мамогга сихагIа из лоархIаме объект хьалъяь а лынкяя эксплуатаце дIалулга. Цунца дувзаденна установка сихагIа йистелакхара бригадни подрядагIа къахьега лаьрхIар цига генподрядчики йолча СМУ-7 гIишлонхой коллектива.

1977 шера чиваръ бетта хьалъе йолаелар ЭЛОУ-АВТ яха комплекс. Цу шера СМУ-7 гIишлош еча юкъагIча участка бригадираша, инженерно - технически болхлошца бригадни подрядагIа болх барах лаьца беседа хилар управлене кулгалхой, общественни организацешта керте латтарий. Цул тIехьагIа берригача гIишлонхой юкъарча собрание дийцар из лоархIаме дош. Массане а цхьаьне санна могадир кердача методагIа къахьегилга. СМУ-7 керттерча инженера служба, планови отдела болхлоша е йоагIаш йола расчеташ а я, кийчйир эшаш йола документаци.

Плотникий, бетонщикий, слесарий - монтажникий кхаь бригадах вIашагIъеллар цхьа комплекси бригада. Юкъерча техническа образовани а йолаш цу хилнача мастер волаш болх беш хилна Никишин Юрий Федорович хьожавир керда вIашагIъеллача бригадана кулгалде. Къаст-къаьстача болхлошца беседаш еш, гIишлонхой собранешка дувцаш дIадоввийтар берригкешта цу кердачох производствана, гIишлонхошта шоашта доалаш дола бераш. Кердадар пайдане хиларах хьадда дола масалаш а кхувлаш, общественни организацеша оарцагIдоахар берригa гIишлонхой хьалхашка латта декхараш халал хьалха кхоачашдара. Массанена дIахойтар промышленни объект хьалъеча дукхьацхa бригадни подряд юкъейоалаеш хиларца дувзаденна халонаш а чоалхане хьалаш а гIишлонхошна цкъа санна дукхаза а, царна юкъе дукха кхетама болх а беш.

Шоашта хьалхашка латта декхараш бокъонца дейоачул тIехьагIа боаггIача боарамагIа болх дIаболабара шоашта мел эшаш дар хьа а нйца бригада гIишлонхоша договор дир СМУ-7 кулгалхошца. Промышленни объект хьалъеча бригадни подрядагIа гIишлонашна къахьегийтара шоашта тIалатта бехктохкам боккха хилар кхетадеча СМУ-7 кулгалхоша, бригада коллективо цу кердача методагIа бизза пайда а эцаш, шоай ерригa торенаши кхоачамаши оарцагIдахар бахьан долаш йиллача халал хьалха хьалъяь лаьар установка.

Балха ханах бизза пайда эцаш, гIишлон материалаш [redacted] гIишлонхоша хьаэцаш дола ашик, премеш дукхагIа хулаш хилар къагга гуш дар берригача гIишлонхошта. Цунца ланхлора цар материальни безам. Кердача методагIа бригада болх бе йолаялалехьа боагI-боагIеча гIишлонхой балха тIа дIаннйсбара чIоагIагIа сагото е эзаш бараш мастераши прорабаши мара бацар. хIаьта гIишлонхой коллектив бригадни подрядага яьлча царех хIаране шийна тIалатташ бола бехктокхам боккха хилар кхетадора, шийна хьалхашна латтача декхарех моллагIвола гIишлонхо лоархIа ца веш хилча, цунна новкъостал де водар хIаравар. ТIехьавусар хила йиш яц яха уйла йолаш вар бригада хIара член. Цу гIулакха тIехьа чIоагIа аьттув болаш дар бригадера гIишлонхой тайп-тайпара балха говзалаш йолаш хилар. Мичча хана а моллагIча болхлочоа метта дIа а эттa къахьега йиш йолаш вар царех хIаравар. Из бахьан долаш дикка лакхъелар бригада коллектива къахьегама овсарле.

Бригадни подрядагIа гIишлонхошка къахьегийтар чIоагIа пайдана а беркат доалаш а гIулакх хилар хьагойташ дола масалаш доаладе йиш я. Бригадни подрядагIа болх бе йолаенначул тIехьагIа вIаштта шин шера Ю. В. Никишина кулгалдеча комплекси хозрасчетни бригадана елар «СССР Минпромстрой дикагIйола хозрасчетни бригада» яха сийлен цIи. Духьал гIишлош хьалъярга дIадоладаш дар кIезиг а деш, гIишлон материалаш кхоаяра 1977—1980 шерашка цу бригада ийца премн 17700 совгIа сом хилар. хIаьта бригадни подрядагIа иштта болх беш йолча Б. М. Сергеев керте латтача гIишлонхой бригадо цу юкъа ийца премн 4800 сом гаргга хилар.

Балха ханах биззагIа пайда ийбара укх тIеххьарча хана халача балхашта механизаци ю Никишина бригаде. Цун коллективерча Н. Н. Багаева еннача предложенех марихал, бетон хьаэцаш йола бункерий приемник йIаьхйир. Цо кулгашца деш дола балхаш цIендаь дIа а даьха автомашиний кузовашкара продукца хьайергйолаш гIулакх дир.

Бригадни подрядагIа къахьегача коллективера къахьегама дисциплина теллаелга, прогулаш елга цIендаь дIадаьлар, юкъерча балха тIа, социалистически яхье хьинаре дакъа лоац массане а. Цхьанкха болхло вац бригаде коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи ца лелаеш.

Ю. Никишина бригада опыт ларде а лувцаш СМУ-7 кулгалхоша, общественни организацеша дIахо а бихьар бригадни подряд юкъейоалаяра болх. ИньлагIча гIишлон участкера плотникий, бетонщикий, слесарий-монтажникий кхо бригада вIашагIа а елла цхьа комплекси бригада яр. Цунна керте оттавир гIишлонхой балха тIа йоккха опыт йола Б. М. Сергеев. Цул тIехьагIа хьожа а яь, хIана а тIехьа из коллектив къахьегаш я Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводера ЛЧ.24 яха установка хьалъеча. Цунца яхъ а лелаеш иштта цига къахьегаш я дукха ха йоацаш бригадни подрядагIа болх бе йолаенна Н. А. Спотыкайлос кулгалдеча комплекси бригада коллектив а. МоллагIа СМУ-7 дIадоладеш дола кердадар хьаллоацараш, къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхара йола формаши методаши эргайоахараш, къахьегама овсарле лакхъяра кхыйола бригадаш оарцагIа йоахараш я бригадни подрядагIа къахьегаш йола коллективаш. Лоацца аьлча, хано дIадехаш дар да бригадни подрядагIа къахьегилга.

Цхьабакъда, бригадни подрядагIа къахьегача коллективай болх шаьрра, цхьаннха тайпа кхоачамбоацар ца ийслуш е хьоазам ца хулаш дIабода ала йиш яц. Масала, соахка В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе Г-70.2 яха установка хьалъеча къахьегаш яр Ю. Никишина кулгалду комплекси бригада. Юхьанца оттаьча сметагIа из лоархIаме объект хьалъеш бола гIишлонхой пайда эца безаш бар 560 эзар сомах. Тайп-тайпара технически бахьанаш нийсдаларах, проектни схемаш хувца дезаш хиларца дувзаденна установка хьалъяра цига дIаяхийта езаш хинна капвложенеш 2 миллиона 171 эзара сомага кхаьчар. ХIаьта установка йистелакхара йилла ха ше йолча йисар. Проектни схемаш хаст-хаста хувцар бахьан долаш балхаш юха деш дукха моттигаш нийсъелар. Цудухьа кхы а гIишлонхой бригадаш цу объекте а хьожаль йиллача хана йистекхе езаш хилар из.

Бригадни подрядагIа къахьегаш йолча СМУ-7 коллективаша къаьгга хьахьенхад производства эффективность, къахьегама овсарле лакх а еш, хьалъю гIишлош сихагIеа дикагIеа. дIадодар кIезигагIа долаш хьалъяра пайдане гIулакх хилар.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

ХАДДАНЗА КЕРДАДАРАШ ЛЕХАШ

ХIара шера дика хьокхамаш гойташ къахьегаш дукха коллективаш я ухь «Путь к коммунизму» колхозе. ХIаьта районе меттел, республике а цIи хеза я Козлов Виктор Алексеевича кулгалду шолагIа механизировании отряд.

Хьалхара шу дац тха колхоз коартолаш кхеяра специализаце новкъа дьайоагIа, хIаьта укх шера денз коартолаш духхьал фуна лаьрхIа лелаяра лостаи болаш хургья. Шиий аргIагIа колхоза подразделенешта юкъе коартолаш кхееш цаI мара яц — В. Козлова кулгалду отряд. Цун коллектива балхах тийша я колхоза репутаци а. Из гIулакх кхетадеш а ба В. Козлови цун новкъостийи. Шоаех бенна тешам боа ца бар дукъа яха дIанхоачар деш къахьег цар коартолий хьувкъам алсамбаккха гIерташ. ХIара шера эргайоах коартолаш кхеяра технологи, республика а мехка а толашагIа долча боахамий балха опытах пайда а ийбеш. Цу гIулакхаша дика хьокхамаш а гойт. Масала, тIеххьарча хина хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 200 центнер, цхьадолча кхашкера — 250 центнер коартолаш яц вIаштIехьдоал отрада коллектива.

Кхашка ду балхаш дикех шоай хашнахьен чаккдахара къаьстта йоаихо ю. Теркам тIабохийт удобренеех нийсса пайда эцара а. Коартолаш дIаера лаьтга кийчдеш хIара шера гектара тIа юкъера лаьрхIача 80—100 тонн ширдаьнна кхо, итташ центнераш минеральни удобренеш кхоачийташ хьаьнду кхаш. Коартолаш хаувкъача юкъа кIезигагIа дале кхоза вегетационни хьисане хий дулл.

Лакхе белгалдаьккхача тайпара, коартолаш кхеяра технологи эргайоахаш тоаяра, кулг-кара ду балхаш кIезигагIа хилийтара хаддамза йоакхо ю отряде. Дукха ха йоацаш коартолаш дIаера верда ленточно - гребневи метод юкъейоалаяьй цу коллективо. Цу хьисане дIаюеш хилча коартолаш хьалхкедIае йолае йиш я. Цунга хьежача сихагIа хьувкъе а хьувиъ уж, алсамйоал гектара тIа чуяца коартолаш, аттагIа хул уж чуерзае. Хьалхе а боарамагIа кIоарга дIайийнача коартолашта Iан замалахьа лаьтта Iейначох дукхагIа тIоадал кхоач, цунца цхьана, дикагIа пайда эц по даьттанца йолча минеральни хIамаех а.

ДIаюеш йола коартолаш хедаяра механизаци яро диккa лохбаьб кулг-кара бу болх. Из гIулакх чакхдаккха нарагIдалийтар колхоза председатель А. М. Бузов ва. Москве волаш хезар цунна Киевски области боахамашка коартолаш ахаш йоахаш механизаца яь хиларах. Из цIавеннчул тIехьагIа, цу боахамий опыт Iомаяра колхоза правлене специалисташ бахар Киевски областе, делегацена керте А. Бузов а волаш. Машинашка хьежа а хьежа чертежаш а яхьаш цIабаьхкар.

Коартолаш ахаш йоалача машина эггара чоалханегIа йола оатхал — берд хьабара декхар В. А. Козлова шийна хьатIайийцар. Коартолаш дIае еза ха хьатIакхоачаш машин хьаль яьккхар колхоза говзанчаша.

Хьалха санна, бIарчча йолаш дIаюеш хилча дIаера кхо бIаь тонн коартолаш ца тоъаш моттиг нийсъелар укх шера. Цхьабакъда, коартолаш ахаш йоаха машин хьачуа тIехьагIа оа а яьлар дIаера соакха Iалашъяь хила коартолаш.

Колхоза специалисташи В. Козлова бригадера цхьанцаболча механизаторашни йоакхийн кагийн йола коартолаш къестаеш йола лакха производительни пункт, сажалкашка коартолаш чуйоассаергйола агрегат хьаеш къахьегаш ба хIанз. Из пункт а агрегат а хьаяь яьнначул тIехьагIа кулг-кара болх бе ца безаш дукха нах мукъабаргба.

Коартолий хьувкъам алсамбаккхара хаддамза керда торонаш лехаш хул В. Козлов. Уж цунна мора а йоагIа.

Дукхьашка болх бе дIаволалуш прицепщик волаш къахьийтар цо, тIаккха тракторист, бригадира гIоача, бригадир волаш. Цу юкъа заочно чакхъяьккхар юртбоахама техникум. ТIеххьарча итт шера коартолаш кхеча механизированни отряда верте латташ хьаьоагIа из.

Дукхача хана денз хьайнала къахьетарах цунна сийлай Къахьегама Сийлен шолагIчен кхоалагIчен степений орденаш, дукха медалаш. Наьаца дег тIара, эшача новкъостал де кийча волаш, къахьегама тIера, дезале Iимерза хиларах вов, сий ду цун наха.

Козловца цхьана отряде болх беш пхийтта механизатор ва. Царех дукхагIа бараш — даьтта лелабара йоккха опыт йолаш. План 150 йолаш укх шера хIара гектара тIара 180 центнер коартолаш чуя доаш деннад цар. ЛаьрхIар кхоачашдара махулла дикагIа лард йолла гIертаи къахьегаш хьа а боагIа.

Ж. НЕРАГИМОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза партийни организаца секретарь.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

Кхераме лазар

Дукха хиш (хий доаттаду моттигаш, Iамаш, хотта латта моттигаш) хулача ах кан замагIа дукха торонаш хул хьайбай вIашин деттадалара. Цу хана каст-каста гучалелх хьайбашта хоршаш желтухах хьисапера, чиццаца цIий телаш, беген цIезаи некроваш хулаш доли лазараш. ХIаьта уж лазараш хинна хьаккерт ост а юал. Из да лептоспироз яха инфекционни лазар. Из кхераме да хьайбашта меттел, наха а хила йиш йолаш хилар бахьан долаш.

Из лазар хьоаду лептоспири оалача йоазаш йолча микробаша. Хьайба организмал арахьа цунна эггара дикагIа дола хьалаш да дира доаца хиш латта моттигаш. хIана аьлча цу чу лазар хьоадеш йола хIамаш ях цхьан беттагара кхаь беттага кхаччалца йолча хана, вирулентни а йолаш. МоллагIча нейтральни е кIезига щелоч йоаллача гоно дикка йIаьхью лептоспираша яхаш йоаккха ха. Дика лоаш я уж лоха температураш а. Иштта, тIера къайла йоацача хиш латтача моттигашка 30 дийнахьен 30 буси ях лептоспираш, чиш ала — 72 сахьатага кхоачаш. Цхьабакъда, духхьал тIалеттача маьлха вIанараша 1,5—2 сахьата йоаю, йоккъаьш хилча 5—10 минута йов, шелало консерваци ю. Кхоачал 60—70 градусага кхоачаш йIоахйича 30 — 40 минута йов лептоспираш. Массаза хула концентраци йола ерригa дизосредстваша лоацача хана йоаю лазар хьеду хIамаш. Мистача шурийла 10—15 минута йов.

Вай республика территори хьанйцача, ала йиш йолаш да, цун доккха дакъа лептоспираш йолаш да аьнна.

Мишта цамогаш хул хьайбаш лептоспирозах? Из лазар хул царна дукхагIча даькъе аьхкий. Дил доакъар чакхдоакхача трактага гIолла инфицированни доакъар дийчек хий мелачох. хIаьта иштта лептоспираша бIехдаьча хи чу хоттала дадаш е нахьара е бага хьинача човнашка гIолла. Доахан цу лазарех цамогаш хила таолу из лазар дола е из хинна дийрза доахан даьжача даьгIенашка а, къаьстта йоачаш латтача тIаьдача хана, хIана аьлча тIаьда хилча дукхагIа хул лептоспирозаш.

Цхьабакъда, дицдалийта йиш яц, лазар кхыча хьайбашта дIадалара эггара кхерамегIа цамогаш дола е кIаьтта дийрза хьайбаш хилар. Лептоспирозех цамогаш долча а цамогаш е хинна дийрзача а хьайбашта чура хьаараукхача хIамаше бIехду ахкан замагIа хиш, буц, дIадехка доакъар, кIалхьарцар. Хьаьккерч цамогаш хила йиш я цу лазарах инфицированни дехкий, цицхолгий декъий дия я.

Наха, къаьстта а берашта, из лазар хила тарлу бIехдаь хий латтача моттигашкарча хи чу лувчарах е из малларах, хIаьта иштта ушал йоача моттигашка мангал хьокхаш а. Дицдалийта йиш яц из лазар цамогаш долча хьайбашта гIулакх деш волча сега а хьадала йиш хилар.

Мишта ха йиш я лептоспироз хиннилга? Доахана лептоспироз хилара керттера клиническа белгалонаш: 40.5 — 41 градусага кхоачаш температура лакхъялар, маьлхара хилар, иза бохар доакъарца безам ца хилар. деттача доахана шура йожаяр. Цкъаза лазар хиннача хана чо кхачлуш а хул. ДIахо йодача хана желтуха яха лазар гучадоал, чиццаца цIий тела доал, чепиа лазар хул, кхо Iо а ца доалаш. Желтухех цIе чиши гучадаьлча температура нормага кхоачаш лохлу. КIезига моттигаш хилац бежана бIаргех хий ухаш. бIаргашта лазараш хулаш. Пха беттабалара са дазара чIоагIагIа сихлу, дегIа тIа дукхача моттигашка, къаьстта керта тIа, деггаш тIа, фоарта тIа, букъа тIа, оагIош тIа, Iатташамар тIа цIена некрозаш йоал. Дахкаргдола доахан остдувла тарлу.

Фу де деза цамогаш долча доахана? Лептоспирозах цамогаш дола доахан вокхарех къоастаде деза. Дарба деш пайда ийбе беза поливалентни лептоспироза духьаларча сывороткаш, инструкцех детта доаггIача боараме маький а детташ. Пайда эца йиш я пхьидапшта чутохача стрептомициних хьайба цхьан килограмма доалча 10 — 15 эзар единица лоархIамболаш дийнахьа шозза а тохаш дийъ дийнахьа вIаштта техача.

Цамогаш хинна доадаьчен дийрзачен доахана дулх желтуха белгалонаш йоацаш хилча доккха йиш я тохкам баьчул тIехьагIа. кхоабача доахангара яьккхача шурийга кIежъякхийта еза.

Ветеринарни специалисташ. цамогаш долча доахан-га хьожаш бола нах, доахан доадеча моттигашкара болхлой декхарийла ба шоашта йола профилактика нийса лелае, хIана аьлча лептоспироз кхераме да хьайбашта меттел наха а.

Хьайбаш лептоспирозах цамогаш ца хилийтара а из лазар дIа ца даржийтара а чIоагIа лоархIаме да боахама а района а лаьтташ тIара дехкий, цицхонгаш. Цу тайпара йола кхы хIамаш йоаль дIаяхар.

В. ДИКАЕВ,
ветеринарни Iилмий кандидат.

ЕРЕВАНА ЮХЕРА ОАХКАЛАШ

Армене къаьнача столице — Армавире, Еревана гаьна йоацаш улача моттиге, даьча археологически оахкалаша дукха хIамаш гучадаьхад. Уж чIоагIа боккха лоархIамболаш да Урарта. Армене къаьнарен юкъерча бIаьшерийн истори довзара.

Город йилла хиннай Аргишти яхача урартски пачхьо. Вай зама хилалехьара VII бIаьшере вахкйоалаш чIоагIа йокаль хиннай из синфаш чухьийлла.

— Оахкалаш даьд гуйна тIа улача, хIанзалца йолаш хиннача малхбоалехьарча цитаделе, города Армавира эллинистически заман усадьба хиннача территоре тIа. — дувц Армянски ССР Iилмай Академе антични археологен этнографен отдела заведующе Тирацян Геворга. — Тохкамаш а даь хьежаб храма юхерча комплексага, цига корайнй йоазонаш тIадаь йолча керамика хIамаш, металлически предметаш — гера, къахьегама кечалаш.

Оахкалий даннеша торо хулийт урартскийн армянски культурашта юкъера бувзамаш мишта хиннад, къаьнара армянски культуре хьаара Урарта юкъедихьа доккха дакъа довзийта. ХIаьта иштта къаьнарча Армене социально - культурни вахаре мел боккха лоархIамболаш Армавир хиннай хайта.

САРКИСЯН Георгий,
АПН корреспондент.

Доазол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МАШАР БАХЬАН ДОЛАШ КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ КИЕВА

Машарен сакхетам болаш хиларал бола бокха тIахьехам санна тIанйцад ерригача континенташ тIарча адамлено турпала - городе Киеве мемориальни комплексе торжественно хьаеллача новкъоста Л. И. Брежнева дош къамаьл. Керттера барех болча дунен халкъашта юкъерча обозревателаша, боаш болча политически общественни деятелаша лоархI из къамаьл Риме хиннача НАТО совета сессе решенена доаттIаш дайна жоп санна. СССР-о хьалха а санна машар ларабарен машаре цхьана дахарен хьашташ эггара хьалхарча плане уйттадеш хилара дола теш [illegible]

Дерригача къамаьлаша, белгалдаьккхад «Работническо дело» яхача болгарски газето, машар бахьан долаш къовсам лоаттабе безаш хилара йола, адамлен кхоане тахан хьегача къах тийша хилара йола белгала уйла йолаш я аьнна. Комментаторашa белгалдоах, СССР кхы цIаьнкхазза а шерра къамаьлаш дара тIаккхуш хилар къаьгга хьахьоэхаш йолга. дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбара новкъостал де кийча йолга. дIа-юха дувцар кхетадарам дунен халкъашта юкъе тешам хилийтаран хьинар айде Малхбузен деятелаш цо тIахьехилга. Цунца цхьана комментарешка белгалдоах, Советски Союз, нагахьа санна эшаш хулe империализма моллагIча а тIахьехама сихлен эффективни жоп дала могаргдолаш хилар а.

Доазол арахьа Л. И. Брежнева къамаьл чIоагIа бага даха дувцаш хиларон дукхача мехкашка машар безараша хьинар айдаь еча выступленешен къаьгта [illegible] планета тIарча хааьаша 80-а шерашта йола. КПСС XXVI съездо кийчъяь советски машара Программа чIоагIа хьаллоацаш хилар. Малхбузен политика манёвраши аьх доацаш антисоветски пропагандеи лелайой а кхохкам кIаьдбарен цхьана гIулакхаш леладарен идея дика уйлаш йолча наха шерра хьаллоацаш я. Фашизмаца хиннача тIема, дукхача мехкашка цига Котало яьнкха 36 шу дизар торжественно дездьача тIема урокаш зеяье яйна яц. Цар нах Iомабаьб машаре хам бай ца Iеш из бахьан долаш къовсам лоаттабе а.

Адамлен ший опыто хьахьекхад машар дунехача хана хила йиш хилар, тIемашта юкъера йоакъаш санна а боашаш вахара боарам хинча из дIаотта йиш йолаш а отта безаш хилар. Европерча, хIаьта иштта кхыча континенташ тIарча а миллионаш болча наха машаре цхьана бахарен цхьана гIулакхаш леладарен принципаш хьадда чулоацам болаш хинна дIаоттай. Цар Iалашъю царна вахара. овсаре къахьегаре. вахара хьал тоадара йола боккъо.

Духхьал из бахьан долаш дерригача дунен тIа дегIадоагIеш да хIанзарча американски администрацe милитаристски наькъа духьала хилар. Европе кхерамзле хилийтаран цхьана дIа-юха гIулакхаш леладаран тIеххьарча чакхдаьнача кIиро дикка ховлуш хьехьекхар машар безарий низи цар болама юкъе дукхача наха даькъа лоацаш хилари. БIаьш эзараш нах юкъе а болаш итташ демонстраци митингаши хиннай Англе, Малхбузен Германе, Франце, Итале, Португале, Бельге, Малхбузен Европа кхыча мехкашка. Массе моттигашка дIадоладаьд Малхбузен Европе керда американски ядерни ракеташ дIанийсъяра дуьхьаларча тIахьехамашта кIал кулгаш яздела. Халкъаша чIоагIагIа «Ай!» йоах тIом хьалхьеберий планашта.

●

ХУВЦАМАШ ХИЛАРГА ХЬЕЖАШ Я ФРАНЦИ

Укх денсшка Франци хувцамаш хиларга хьежаш я. 10 мае кормамаш дара шолагIа тур чакхъяьнначул тIехьагIа мехка кердача президентаьа харжав Франце социалистически партe лидер Ф. Миттеран. Цунна тIехьа кхаж тессаб 52 процент совгIа болча харжархоша, цу даьнъе цхоалагIча туре Франце коммунистически партe кандидата тIехьа кхаж тессараш а болаш.

Кхаж тассарах хьахинар хьаьхайха малинге а къамаьл деш Ф. Миттерана вьинад французски харжархой хувцамаш дара тIехьа ба аьнна.

Цар хьинаре хьаллаьца бецаро из толам баккха йиш йоацаш хиина французски коммунисташ хийча бе французски кердача правительствана хьалхашна оттаргйола чоалхане проблемаш кхоачашъеча эггара хьинарегIча тайпара даьнъа лаша. «Оаха, — йоах Французски компарте Политбюро заялене тIа, — ерригача йоагIйоагIача бокъонашкен декхарашкен хьежжа хувцамаш дар духьа, цу гIулакха эша демократически реформаш яр духьа беча балха диза гIулакх де тхоаш оттадерг[illegible].

Вахаро ше хьахьокх цу тайпара кикъ делабе безилга. Францерча чоалханеча социально - экономически хьалах аьлча белгалдакхха доагIа цигара цIакхха ца хинначa боарам тIа кхачча балхазле — хьабе болх боацаш 1.700 эзар саг хилар. хIамай маьхаш хIера шера 15 процент тIадеттaлуш, къахьегамхой вахара юкъера боарам лохлуш хилар. Социально-экономически вIашдухьленаш иркалярга хьежжа Франце лакх а лу шер а ху машарар тIехьара. герзаш Iоадарга дIаухийта средстваш машарерча доакъошта хьежадаре тIехьара болам.

Цу дерригена духьала я французски кхыча мехкашкарен йоакха капитал, французски буржуази. Юхьанца денз хила йиш йолча хувцамашта мамогга духьале ю цар. Цу гIулакха йола иттара хьалхара индикатор хилар паркжски биржа самалаш. Французски предприятей акцей курс чIоагIа лоаеснай, хIаьта эшачул дукхагIа хIамаш арахеца яхаш тела предложенеш дикка дукхагIа хилар бахьан долаш царца еш йола ерригa операцеш совцаяьй.

«Паризьен либере» яхача буржуазни газето цу хьалъехьа гучахьа ядаьд, корпаний кампаш йолча хана Ф. Миттерана хьакхайкаль хинна банкаштеи йоккхагIъярех йолча промышленни 11 группировкашен национализаци яра хьалъехьара программа толхаир духьа компаней даьша шоаш вIашагIъеллай биржан паника, яхаш. «АьттехьарIа яхаш, — ладу «Юманите», — цу маневрана тIехьадаьнад обыватель кхеравар духьа», яхаш.

Франце президента посте харжарца Ф. Миттеран даькъала вувцаш, Советски Союзе Франции дIахо йодача хана а герзаш Iоаделга юхатолара, герзаш дIадахара, тIема конфликтай кхуврчаш дIадахара, Европен дерригача дунен тIен кхерамзле чIоагIъяра хьашташ кхоачашдеча хана Малхбоаленнен Малхбузеннен юкъера гIулакхаш вIашин кхетадеш леладара новкъостал деш хургхиларга ше дог доахаш хилар дIахайтад Л. И. Брежнева.

●

«ДАЬТТАНА МЕТТЕЛ ЙОККХИЙ ТОПАШ»

Брюсселе чакхъяьннай аргIанара «атлантически марафон». Цхьа кIира хьалха Риме хиннача НАТО совета сессена тIехьа 11 мае денз 13 мае кхаччалца йолча юкъа бельгийски столице хиннад Еврогруппа оборона министрий вIашагIнхетаря НАТО тIема планироване комитета сесси. «Марафон» мел йолча хана натовски командай состав кIезиг-дукха хувцалуш хиннаиле а ерригача эташка цун лидерал герзаш Iоаделга сихдара наькъа чIоагIа тIайийрзача американски администраце никалашка хиннад. «Фолькештимме» яхача австрийски газето белгалдаьккха махиллара. Брюсселе тIайийцача решеней маIан сенах латт аьлча, из латт «даьттана меттел йоккхий топаш» яха рейгановски администраце денза хIанзачул тIехьагIа Бонна - а, Рима а, Лондона а, малхбузенеевропейски кхыча столицай а политически лини хинна дIаотташ хиларах.

США оборона министр Уайнбергер керте даьттача американски делегаце ше делаьрхIа керттера дар кхоачаде вIаштIехьдаьннад: общественность духьала йолдаше а, «экономически финансови халонаш тIалатташе а» НАТО тIема планироване комитето дIачIоагIъяьй хIара шера тIема хийчонга реальни дIадохийтар 3 процент дукхагIа хилийтара хьалъехьа хьалха тIайийца хинна решени.

Из милитаристски накъ хьаькъал доацаш хилар гуш да. Кхыметтел хIана а НАТО пачхьалхкенаша герзаш Iоадарга дIайохийта ассигнованеш дукхача мехкийн бIарчача континентийн къамаи валови продукта маькал тIехьяьннай, хIаьта дIахо сихха дегIайоагIаш а латт. НАТО болх беш йолча хьалхарча тхьаь шера — 1949 шера денз 1968 шерага кхаччалца — цу блока чудоагIача мехкаша тIема хийчонга дIадахийтад 1.300 миллиард доллар. Иза мисел ахча дIадахийтад цар 1969 шера денз 1978 шерага кхаччалца, вешта аьлча алхха цхьан итт шера. ДIахо додача пха шера — 1979 шера денз 1983 шерага кхаччалца — НАТО мехкаша 1 триллион доллар ассигнованеш дIаяхийта лаьрхIа дале а. ВIашагIнхийттача Штаташа царгара хьадийхад кхы а сихагIа герзаш Iоаделга.

Наха низаш дара тантина юкъе а кхувлаш, Уайнбергера шоай партнерашта нагъехкай кхыйола башха хоза йоаца решенеш а. масала, гаьна кхетар юкъерча боараме дола керда американски ракетно-ядерни системаш хьалрен Малхбузен Европе дIанийсъярен хьакъехьара яри США вIашагIдохкача жандармски «сихха дIадоаржадеча ямизашта» юкъе а даха НАТО членаш долча мехкий бIунаш цу блока гIулакхаш дIаихоачача доазонел арахьа леладара хьакъехьара яри.

Вашингтоне гуччахьа могадеш да Брюсселе американски «команда» даьха толамаш. «Оборона министр Уайнбергер, — хоам баьб Эн-би-си яхача телевизионни компане, — чIоагIа раьза ва, ше лаьрхIа мел хиннар кхоачашдаьндаь». Цхьабакъда, «Уолл-Стрит Джорнал» яхача гIулакхаш леладерий гIоварий реалистичнегIа уйла йолча газето теркам тIабахийтаб из «толам» Уайнбергера вIаллa а атта ца баьнкха хилара. «КIезига къахьега дийзадац цун, — белгалдаьккхад газето, — Малхбоаленнен Малхбузеннен юкъера кхохкам чIоагIбара тIаерзаль моллагIа а политика Малхбузен Европе чIоагIа гоама йолча хьалашка герзаш Iоадарга дукхагIа ахча дIадахийтара союзникаш низагIа раьза бе гIертаж».

Г. [redacted]
(ТАСС).

●

КъулбЕседа Ирланде тайп-тайпарча городашка английски кхерамзлен низаштен демонстранташтен юкъе доь хиннад. Къаьстта чIоагIа кхохнаденнад Лондондерри яхача городера хьал. Цига шин саг вийнав, итт совгIа демонстрант хаза човнаш хинна ва. Цу гIулакхашта жоп луш кагирхой группаш административни зданешкахь полицейски участкашкахь чухьийлхай, дукхача моттигашка автобусашта автомобилашта лаьтай хьийлхай.

СУРТА ТIА: Лондондерре улицашка.

АП—ЮПИ ТАСС телесурт.

БАРКАЛ РАЦИОНАЛИЗАТОРАШТА

Шоаш лехарашка рационализатораша керттера теркам тIаухийт технологически процессаш кердайоахаш тоаяра болх беш йолча оборудованена модернизаци яра, ремонт яра дикал лаххьара, кулг-кара деча балхашта механизаци яра. Цар къахьегам бахьан долаш тха предприяте кхерам шера иттаи эзараш сомаш ахча, дукха материалаш, ресурсаш кхоаь.

Дика къахьегаш ба новаторашта ... раш укх шера. ДIаяхача квартале технически комиссега цар хьажа дIачуендай 11 предложени. Царех дукхагIъяраш еннар наькъа машинийн механизмаш леларан Лошкова Петр Митрофанович ва. Из ворІ разработка совятор хиннав.

Слесарда Духуев Азворана цхьана Лошкова эргашкаха тоалай рельсаш дIахьа кхуха кадкаш. Цо гIо даь восадаш дIа-йола лазара ... рамале лоралга дакхде. ХIаьта слесарна И. И. Солнышкинца из хьалхадь лоршени кIурзах цIентерш йолл приспособленеш. Цу бокхха яха эшача процесса гIо даьд укхаза хьажкаха.

Ихи шу да наькъа дестоне воа доазал машина шинеста Василий Алексеевича Федотова болх бу. Из иштта духха а а яц. Бакъда, ноцу юкъа тIехьа каралерагаш шохкий профессеи. Цо даим лех агрегат эффективнегIа пайда ийбара наьнсаьш. Иза цу до цIаьнаха дIа да хецаш предприятере балхаш рационализатор яха цIи цо лелаю.

Рационализаторашна шоаш творческий дикагIа доваа, нердаIдар кхаза хьалхара докха гIо ду тха предприятере.

В. ТОКАРЬ,
Гудермесски дистанцерашрашьа инженер.

Тахан — В. И. Ленина цIерагIа пионерски организаци хьахинна Ди

ХIара шера пионерски организаци хьахиннача дийнахьа Москве В. И. Ленина Центральни музея пионералло дIанийбу, московски школашка дешаш бола дешархой.

СУРТА ТIА: столица Советски районерча № 71 йолча московски школа-интерната дешархой В. И. Ленина Центральни музее пионерала дIаэцача хана.

В. ВЕЛИКЖАНИНА сурт. ТАСС фотохроника.

Лораде бераш!

Укх тIехтьарча массехк кIиргIа бераш юкъе а долаш дукха хатараш даьд наькъашка транспорто. Автомобиле чархашта кIал бер дер, эбш дакхар цхьан деналта бошка бала хилара совгIа, вайна массанена а дохха во да.

Цхьана ма сагота боацаш хул бераца улица тIа арабаьнна дай-наной, дахь нана е ваьна наьа, дахь да е ваьна да, цоаш царца арахьа хилча царна хIама дергдац, изераз бац аьнна хеташ санна. ХIаьта а иштта дац из.

Алхха дIадахача цхьан шера республика наькъашка транспорто 41 бер дийнад, 165 бера човнаш хьй. ХIара даси нанаси цоай бераштa хьехар ду, новкъосташца, доттагIашца Iимераз, тешаме, къахьегама тIера, задел дохаш хила веза саг, яхаш. Цхьабаккъда, наькъагIа лелара правилаш бераштa Iомае бицлу.

Бераш дувзадена хинна хIара хетар такхаро хьахьоих. Зуламах бер лорадара лел цхьанкха хIама доацаш боаца дай-наной дукхагIча дахьъе цу деша бехие хилар. Бер улица тIа додача хана цоаш цунга «лоралуш хилалахь» аьлча кхоачам хет хьашта. «Мегаьд» аьле уж тешабеш дош ду беро, хIаьта улица тIа дIаара мадаьллинге а шийга аьнар дицлу. Машинаш лелача наькъашта йисте бIарг лоххаш саг а воацаш тессе дут даьца-ноаноца хагий бераш.

Цхьан улица тIа лайза чам бахьнка даьлча, керда тайна ловзар де дог а этте наькъа тIа хьед бер. Республика наькъашка иштта 3 бер дийнад, 7 бера хала човнаш хьй.

Грозне Сайханова улицагIа бахача 1978 шера яьча Насуханова Малакай даьнен панней кIалла дага а хиннадац йита цоай йиIиг удаш лелаш бIарг лоххаш саг а воацаш трамвайна кIалгIорг мажий аьнна.

Малгобекски района Йоккхача Ачалкхе наькъах дехьа эккха веннача 5 шу даьнна кIаьнка тIаккхийттай гарга кхаьча воагIаш хинна автомашина.

Шелковской района Гребенской станице автомобиль тIаккхийтта вийнав Альберт Абдулгадиев. Цун бахьан — бер мича лел ца хьажар.

Надтеречни районе машин тIатеха йийнай 1-ча классера дешархо Джамурзаева Септу.

Иштта моттигаш ца нийсьялийта йиш я, нагахьа санна зIаммига долча хана деца берашт наькъашка лела Iомадой, улица тIа бIарг лоххаш саг воацаш уж ца дуте, наькъагIа лелара правилаш мишта кхоачашбе еза царга дIахьувкхе.

Цу гIуланха деррига ниэаш оарцагIдаха деза бераш унахцIенен нраз долаш хьалкхедар духхьа.

В. ГОРИН,
НГIАССР МВД ГАИ пропаганда инструктор.

АРСАМАКОВ ИСРАИЛА ДУНЕН КХО РЕКОРД

Юнкерий (16—20 шу даьннареш) кхо мировой рекорд кердаьккхар штангисташта юкъе Новосибирске укх деношка хиннача махка чемпионате Грознера волча тхъеста шу даьннача Арсамаков Исраила. 82,5 килограмм базе болчерна юкъе вть лепеш лаьтта тIера кетеза 172,5 килограмм эзе штанга ейир цо. Из я Львове хиннача аьхьашка юнкорий дунен рекорд а оттеш Исраила хьалхе айнь хиннечул 2 килограмм эзагIа!

Лаьттара наькха тIа а йоккхаш цигара тоттеш, юхе а цкъон хана ше оттаь хинна юнкорий дунен рекорд 0,5 килограмм керде а йоаккхаш, 203 килограмм эза штанга айир Исраила, дийнагIа штанга айе тIаьехечул тIехьагIа.

Белгалдаккха доагIа, хIара спортсмена, цо айи дозал зачете юкъегIоргйолаш кхоара мара штанга айе боькъо йоацилга, лаьтта тIера кагохеш а наькъе гIара тотташ а. Из бахьан дошаш, наькъе тIара тотташ кхозлагIа Исраила айа дозал — 202,5 килограмм мара юкъе ахкэнзер зачета. Цхьабаккъда, из е теер цуяна лаьтта тIара катехеш наькъа тIара тоттен ойьир цхьана лаьрхIена 375 килограмм Iаваш а оа кхоалагIа юнкорий дунен рекорд оттаен СССР чемпион хилен.

ШоалгIа моттиг хьекхача Майкопера воча В. Талаева лаьтта тIера катохаш наькха тIара тотташ цхьана 367,5 килограмм мара айе низ дIекхачанзар.

ОКТЯБРА СОВГIАТ

БЕЗАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Нохч-ГIалгIай драматически театра 50 шу дузача укх деношка город Грознерча комсомольски активаца вIашагIкхийтар Нурадилов Ханпаши цIерагIча театра творчески коллектив. Къамаьл дир Нохч-ГIалгIай заслуженни артиста М. Дудаева. Цо дийцар театр хьахиларах а цун балхах а лаьца. Къаьстта белгалбаьккхар театро болх дIаболабеча хана хьалхалаьттараш: Зубайраев ЯрагIи, Исаева Аьсет, Хамидов Iабдулл, Мальсагов Тухан, Горчханов Осман, кхьйбараш. Цар берригa а шоай низ, дега йIовхал дIаеннай театральни искусствана.

Хьалхарча моахаленах болча актеравца дIадоладаь гIулахх дIахьош ба кагирхой. Художественни сурт-сибат хьакхоллара цар керда средствааш, формаш лех.

Театра юбилей еъе кийчлуш я коллектив. Театр хьахилча гIоне укхаза уттаь динагIа йола спектаклаш гургьи. М. Дудаева белгалдаьккхар хIанз театре болх бераштa юкъе, дукхагIбараш кагирхой болга. Уж заманца гIа боахаш, кагирхой духовни хьештаашта жоп дала массаза кийча ба, аьлар цо.

Гулбенарашта хьалхашна къамаьл дир театра директора, актера, Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артиста Ю. Идаева. Цо дийцар театро тIеххьарча хана уттадаь балхаш, бехктохкам кхетабеш театр ший юбилейна мишта кийчденнад. Юбилейна наькъаяха тIеххина кийчъеннай гIалгIай труппа. Из иштта долга хьахьокх тIеххьарча хана цо уттаяьча «Кетарлон безами», «Къонгаш бовча хана» санна йолча спектаклашта. Актерашa Л. Эсмурзиевас, Р. Наурбиевас, Р. Бокова, И. Бекова, М. Хадзиева, Т. Яндиевас, кхычар хьаккелла сурт-сибаташ яха дукхедезадена, цар лакха мах беш да. Къонача гIалгIай актрисай Т. Яндиевай хIаналехьа кхийннад массехк художественни кинофильмаш доахача дакъа лаца. Кинога хьожаш болчарна дукхедезаденнад цо хьаккелла сурт-сибаташ.

Городерча комсомольски активана хьалхашка къамаьл дир НГIАССР халкъа артиста М. Давлетмирзоева, НГIАССР, СОАССР, Абхазски АССР заслуженни артиста Д. Омаева. Цар дийцар шоай балхах, де лерхIачох лаьца.

А. МУТАЛИЕВ.

ХIара къамал вахаре хул цун историе чу къаьстта моттиг лоацаш а из цкий дегIаахара кердача лагIа тIа далар хьагойташ а йола лоархIаме событи. Цу тайпара хIама дар нохчийн гIалгIайн халкъашта къамаи драматически театр хьахилар.

Хоаш долча бесса, пачхьа Россе йистошка даьхача тIехьадиса дукхача кхыча къамий а санна, Сийлахь йоккха Октябрьски социалистически революци хилалехьарча хана, литературен драматически искусствон меттел, шоай йовзув а хиннадац цу къамий. Амма цар хиннад исторически дегIаахара даькъе шоашта нийсса хиннача кхыча къамий мел дар: кIоаргга чулоацам а дукхе формаш а йола халкъа багагIбувцам, шо-шоай хьалашка лекхаш а шо-шоай тайпара наха лоIам беш а йолча ашарех (халхара, ладувгIача, говр хьовзаеча) латта хоаз музыка, лекха темперамент йола халхараш, мелодични иллеш. Цхьабаккъда, драматически искусства зIыргаш хьахулаш мара лагIацар (жукаргаш, мистагударг, кхьдараш).

Граждански тIом дIа а баьнна маьршача хана мохк чуболлашехьа оттадир парте тIехьадиса къамаш экономически а культурни а даькъе хьалха даттарашта тIехьаккхедара деккхар. Культура дегIайоалаяра хьалхарча аргIанна де дезаш хиннар дар: шоай йоввуя доацача къамий йозув хилийтар, берригa нах дешен яздеи Iомабар, просвещенин искусствои дегIайоалаяр.

Ше де деза аьннар деш Iаьдал долеш хиннай Коммунистически парти массала а. Эггара хьалха хьадир гIалгIай алфавит. Из оттадаьр Мальсагов Зоврбик вар. 1923 шера арадувла доладелар гIалгIай меттала газет, цуи оагIош тIа кепа еттар гIалгIай меттала язъяь стихаш, дувцараш, кхьдараш. Из бар гIалгIай художественни литература хьахиларгахьа баькха хьалхара гIа.

Цу ларда тIа хьахила йолаелар гIалгIай драматически искусство а. Орджоникидзе (цу хана Владикавказ) хиннача гIалгIай клубе дукха кагирхой гуллора саракхьа 20-гIа шераш декъалуш лаьттача хана. Уж бар цу хана цигарча тайп-тайпарча дешара заведенешка дешаш хинна гIалгIай кагий нах. Цар выступленеш йора клуба сцена тIа. Афишаш хьал а етташ еш хиннача сайренашка, дукхагIча даькъе халхараш хулар. Халхабийнараш бар массанена бовзаш хинна дика халхабувлаш бола кагий нах. Деша багIаш гIалгIай мехкарий геттара кIезига бар городе цу хана, цудухьа цига бахаш болча шо-шоай гаргарча наьха мехкарий кхувлар кагийча наха пандар лакха а халхабувла а.

1924—1925 шера Iай цу клубе яйра сона эггара хьалха гIалгIай меттала яь драматически я ала йиш йолаш хинна выступлени. Из яр «Йоl йодаяр» яхаш хинна З. Мальсагова пьеса.

ТIехьагIа шерашка чакхдоаллаш Мальсагов Оарцхо хьожаьар цу клуба директоралла. Цо вIашагIъеллар Орджоникидзе дешаш а бахеш а хиннача гIалгIай кагийча нахахи мехкарехи йоккха йоаца самодеятельни драматически труппа. 1931 шера Ростове-на-Дону Къулбассела Кавказа халкъий искусствай олимпиада йолаш цо цига гейтача Мальсаговгlар Доштакъаси Оарцхоси язъьча пьесах оттальча «Кердача наькъа тIа» яхаш хиннача спектакла лакха мах бир жюре. Сийлен грамотен Ше байранхи а луш. Цигара цIаеча ГIалгIай драматически студи йир цу труппах. О. Мальсагов директоралла а хьожавеш. Нохчий областе сихагIа лийлар из процесс, хьалхагIа хьахилар укхаза театр а.

1934 шера Нохчийн ГIалгIайн областаш цхьа автономни область а хулаш вIашагIкхийттача, шиена а къамаи театральни коллективаш вIашагIа а теха, хьадир Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен драматически театр. Цхьабаккъда, цIерага хьежна дацар театра гIуланкхаш. ХIаравар искусство езаш ший вахар цунца дувза лаьрхIан хинна вале а, профессиональни нийчо лохен опыт кIезиген йолаш бар театра актераш. Бокъонца кочаш а яхе болх бе дIайоларя тIо эшеш яр къона творчески коллектив. Цудухьа Грузински АССР ЦИК-а Президиумага театра гIо дар дехаш канхаг яздир Нохч-ГIалгIай облисполкомо. Вошал долча республико юхь йир ловлахой: Тбилисерча Шота Руставеле цIерагIча драматически театро, вай театра шефство а лаьца, укхаза болх бе лакха профессиональни квалификаци дика опыт йолаш хинна талантлиея къона режиссер — Чхартишвили Арчил вайтар, хIаьта шоай театре нохчийн гIалгIайн театра кадраш кийчъяра студи хьа а йийллар.

Цу студе дешаш хинна кагирхой цIа а баькха, онда театральни труппа вIашагIкхийта ха яр 1936 шера бIаьсти дага а доацаш со театра директоралла хьожаваьр. Коллективе цу хана хинна хьалхе лелаю актераш бар: Бадуев Мохади, Ибрагимов ИсмаIали, Горчханов Осман, Зубайраев ЯрагIи, Эльмурзаев Бауди, Кагерманов Шамсуди, Ильясов Бауди, Исаева Ася, Ташухаджиева Ася, Мусталаева Хьулимат, кхыбараш. Актерски группа а яр театре. Цунца Г. Мепурнова нулгал а деш хинна къаьстта концертни группа а яр театра. Цунна вар маIа а кхал а вийтта — пхийтта саг. Шоай гIулакх довзаш а болх бе гIерташ а нах бар театра художественни кулгалхо хиннача Чхартишвиле театре балха боалабаь хинна художник Лифаров, гример-парикмахер, костюмер, сцена машинист, кхыбараш. Первомайски беша яр цу хана театра хинна помещени, амма Iай болх бе моттиг яцар. Из чIоагIа Iатъкъар театра, хIана аьлча Iай репетици е а хилла мара моттиг нийслацар.

Алхан сезон дIайолае кийчлуш дар театр. Цхьабаккъда, репертуара тIа ловзе йиш йолаш цаI мара спектакль яцар. Из яр Бадуев СаIида язъьча граждански тIема хана хIиннача событеех дувцаш йолча пьесах оттаь «ЦIе гIап» яха спектакль. Цудухьа хьалхарча хала кIиргагIа цкъа мара оттаяцар театро спектакль, хIаьта концерташ хIара сарахьа уттадора. Концертни программа латтар халхарех, иллеех, Бадуев СаIида язъеш хинначa скетчех, тайп-тайпарча интермедеех.

Цу шера театро сина хьалхара премьера яр Бадуев СаIида «ЦаIебийна зуда йоалаяр» яхача пьесах оттаь спектакль. Пьеса чулоацам кIезиг — дукха хьакIодабу керттерча персонажа цIи «ЦаIеба» хиларо — хIамах ца вулаш, ца Iаваш вола совдегархо из волга. Жанрага диллача музыкальни комеди я ала а мегаргдолаш йола сакъердаме представлени яр из. Дукха яр музыка, халхараш, иллеш, беламе сценаш, автора мотт а бар велавала безам боацар а велаволийтаргволаш, сакъердаме. А. Чхартишвили оттаьча цу спектакла керттера ролаш ловзайора И. Ибрагимовей, А. Исаеваси. Спектакль Iалаьмате дика тIанийцар зрителa. Из оттаьча сарахьа дика хулар касса гIулакхаш а.

Моттигерча авторий пьесаш уттаяь ца Iеш, классически а советски а драматурги йовзийта лаьрхIар театро ший зрителa. Цу аьхкий А. Чхартишвиле оттайир классически советски авторий пьесаех кхо спектакль: У. Шиллер «Кетарлон безами», Лопе де Вега «Овечий источник», А. Корнейчука «Платон Кречет».

Уж спектаклаш оттае вIаштIехьдалар театра болкха творчески толам бар. Испански немецки классикий а советски классика а пьесаш оттаяроя критико а зрителo а спектаклий лакха мах барон хьагойтар театра труппа дика творчески дегIаена хилар. КIезига хIама дацар перевод яьча драматургеца духхьашка гIулакх хулача а сценически опыт зIамига йолча а актерий кхыча къамех хилара совгIа, кхыча замашка баьхача а наьха характераши образаши зритель теша а веш дIагойта вIаштIехьдалар. Из спектакль дагаехача хIана а тIехьа дукхаьлъувт сона, масала, «Платон Кречет» яхача спектакле лайэнча И. Ибрагимова хьаль Платона образ, М. Бадуева — Бублик, О. Горчханова — горсовета председатель. Иштта йиш ца луш йола образаш хьакхолагIъенар цу актерий дикка талант хиннаецарe.

Цхьабаккъда, уж спектаклаш репертуара юкъе яха дукха ха ялалехьа гучадаьтар, гучтахьера действи (къовсам, латар, тохар) кIезига а йолаш, психологически сагото нех, къаьстта маIача сагаи кхалсагаи юкъерча безамах дувцаш йолча спектаклашта, цу хаара дукхагIа бола нохчийн гIалгIайн зрителаш башха раьза хулаш ца хилар. Цу тайпарча спектаклашка («Платон Кречет», «Кетарлон безами») интеллигенци мала ахацар. Вахлоца, тайп-тайпарча учреждениешкеи организацешкеи гIулакхе барашa, духхьаа Грозне бахаш бараш, хIаьта цу тайпара нах дукхагIа а бар, дика тIаэцар гуччара действи дукха йола, къаьстта комедийни планера спектаклаш. Цудухьа дIахора репертуарни лини белгалъеш, турпала темаех комедийни спектаклашта дукхагIа моттиг яла лаьрхIар театро. Цу ориентаце тIа театр даьлча «Шин аьлан Iу» яхача К. Гольдоне пьесах театро спектакль оттадир.

Коллектива халхашка лаьтта декхараш нийса белгалдарга а уж кхоачашдарга а кхоаччаш хIана дац аьнна лоархIаме гIуланх дар цу яка труппана Iай болх бе моттиг хилийтар. Театра елар Ленина улица тIа лыгIа «Комсомолец» оалаш хиннача кинотеатра здании (дукха ха йоацаш дIалькхача филармоне здании), цунах театра мегаргйолаш йола помещени яре ахчеь. 1937 шу чакхдоаллаш ший сцена хилар театра. Из дар со театрера дIаводача хана.

Кхо шу даьннача тIехьагIа, 1940 шера гурахьа, хьалхагIа айса баь болх бе со театре юхавенача хана башха хувцаелла театра труппа. Хьалхе лелаь актераш болаш бар театре, кагирхой Москверча Луначарске цIерагIча ГИТИС-е деша бахабар. Цар метте хьейийцабар Алиева Тамарен Исакова Зинан а юкъе йолаш бола керда кагирхой.

Хувцабеннабар кулгалду болхлой а: художественни кулгалхо вар В. Э. Вайнштейн, художник — Э. Бернгард, композитор А. А. Александров. ТIаккхийттавар цхьа режиссер цу шерашка ГИТИС йисте а яьккха цIавена Батукаев ХIарон.

Кхуваш воагIача хана вайна хинна саг кхийна нийсенначул тIехьагIа юхаIбартавайча санна, хеталора сона театра коллектив шозалагIа юхавенача хана. Профессионально дикка дегIаенаяр труппа, йIаьхий яр репертуар. Лоацца аьлча, цхьанна хIамах бIу а ца къожабеш болх бара эша хьалаш долаш дар.

Театр творчески чIоагIа дегIадена хилар хьагойташ хIама дар цу хала цун репертуаре хинна гуржий драматурга Нахуцришвили «Майра Кикила» яхача пьесах оттаь хинна спектакль. Из оттаьяр Батукаев ХIарона, керттера роль ловзайора шеко йоацаш талант йолаш вар ала йиш йолча Бадуев Можаде. Вай республика столица цу хахарча театральни вахаре (кхо театр дар Грозне: Лермонтова цIерагIа, дар, къаман театр, ТЮЗ) йоккха событи лоархIаш яр из спектакль.

ТIом хьалехьа оттайир театро массехк спектакль. Царна юкъе зрителa теркам дукхагIа тIаэзаш хиннараш яр Биль - Белоцерковске «Шторм», Лермонтова «Бэла», Н. Музаевен В. Вайнштейнен «Мекхаш-Мирза», текст Н. Музаевен музыка А. Александровен хинна «Колхоза цIей» яха представлени. «Мекхаш-Мирза» (постановщик ХI. Батукаев) дукха комически сценаш йолаш а, мотт бокъонца нохчий фольклорни болаш а долча вайнахьа фольклорни материала кIийлен тIа язъьча пьесах яр. Цу спектакла керттера роль ловзаьр вар Зубайраев ЯрагIи. Цудухьа дика тIаэцар из постановка зрителa. Иштта зритель раьза волаш яр «Бэла» а. Пьеса юкца ца елаш йовзаш яр. Амма драматургически материал мелла дика яле а, спектакла зритель раьза ца хила тарлу из дика оттаь еце, актераш эсала ловзаш бале. Укхаза уж кхоккхе а компонент гармонично вIаши товш яр. Керттера роль ловзаьь хIаьтта кхийна 16 — 17 шу даьнна хинна нохчий хоза йоI Алиева Тамара лермонтовски Бэла ше морг яр. Шийх тарача сага роль ловзае атта да оалаш мадий, дика ловзар Тамара а. Сцена тIа дика товш вар, Печорина роль ловзаь Мальсагов Тухан а. Лакхача дегIара, куц долаш зIамига саг вар из. Хоза товра эрсий эпсара форма а. Цхьабола нах дукхаза ухар цу спектаклага хьажа, вайнахa меттела эрсий а. Иштта дика тIанийцар зрителa «Колхозан цIей» а. Цу спектакло нах тIаувзара бахьан дар музыка дика хилар. Нохчийн гIалгIайн музакий кIийлен тIа Александрова язъь хинна музыка ладувгIа догдоагIаш яр. Цу тIара цхьа йиш хIанз а нагахьа лоххаш я радио гIолла — из я «Нохчий вальс» оалаш яр.

ХIанз театра 50 шу дузаш, ца хьабенача наькъага юхахьежача хеталу, цхьа айенна а моттига тIа а вальнна, лоxe Iочухьежача санна. Творчески дегIадена театр. Кхыьххе я таханарча актерий эрудици, лаккхагIа я сценически говзал, цудухьа кIоаргагIа кхетаю цар образ. Иштта хила доагIаш а да, хIана аьлча хIара кердача лоахало кердача лагIа тIа доаккх вахар.

ДIахо кхы а дикагIа ка яйла шун, къона доттагIий!

М. ЛЬЯНОВ,
30-ча шерашка театра хинна директор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Кагирхой теркамга!

24-ча мае Iуйренна 9 сахьат даьлча Грознефтси мехкдаьтта техникуме куьгда «Хьайийллача наIарий ди»

Техникума хьехархошеи дешархошеи дувцаргда гулбеннарашта специальностех, дешархой дешарахи салаIарахи, иштта царна йоккийтаргья кабинеташи лабораторей.

«Хьайийллача наIарий ди» долча хьех 8—10 классашка дешаш бола дешархойи цар дай-наной.

Техникума дирекци.

Нохч-ГIалгIай драмтеатре

Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай Пачхьалкхен драматически театра 50 шу дизара хетаь юбилейни репертуар:

19 мае — А. Пушкин. «Чума яха лазар долча хьвара той».

20 мае — В. Шекспир. «Кориолан».

Спектаклаш йолалу 19 сахьат даьлча.

Бахача наьха теркамга!

Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай Пачхьалкхен драмтеатре 50 шу дизара хетаь 1981 шера 22 мае е лаьрхIа хинна юбилейни сайре тIехьадьккхай. Юбилей мича деддерга тIехьагIа дIахойтаргда.

ТЕАТРА ДИРЕКЦИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 май

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.40 — Iуйренара гимнастика.
9.05 — Мультфильм.
9.30 — Горьке цIерагIча СССР Московски художественни академически театра «Деррига чакхдьйнад» яха фильм-спектакль.
11.00 — Керданараш.

* * *

14.30 — Керданараш.
14.50 — «СибаргIен Гальерча Малхбоален гIолла». Кинопрограмма.
15.40 — «Электрон» яхача вокально-хореографически ансамбла концерт.
16.05 — Ленина цIерагIа пионерски организаци хьахиннача Денга. «Советий Мехка пионераш» яха документальни фильм.
16.25 — Центральни телевиденен Ерригсоюзни радион Воккхача берий хора а Воронежски филармоне симфонически оркестра а кхачашъю «Мальха тIалгIеш» яха Флеркоеске кантата.
16.50 — «Эксперимент» яха телевизионни документальни фильм.
17.40 — Пионерий 9-гIа Ерригсоюзни слет хьехалар.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Шахтер» — «Динамо» (Минск) Донецкера трансляци. Перерыве (19.45) — Дунен белгалонаш.
21.00 — «Хаь».
21.35 — «И. С. Козловский: тайп-тайпарча шерашка даьла суртеш» яхача музыкальни фильма-концерта премьера.
22.30 — «Тахан дунен тIа».
22.35 — «Пачхьалкхен Третьяковски галерея эзлашка гIолла» яха телевизионни документальни фильм.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.05 — 10.10 — «Шахматни школа».
8.35 — 9.05 — География. 7-гIа класс.
9.05 — 11.35 — Педагогически гаьзала урокаш. Литература хьехархочун Ильина балха опыташа.
10.30 — «Французски мотт».
10.35 — 11.35 — Хими. 10-гIа класс.
11.05 — ПТУ дешархошта. Опытни поэзи хьалъекъа В. В. Маяковский.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Лакхера математика. 3-гIа курс.
13.20 — В. Шекспир. Хьалхара дакъа.
14.05 — Подготовительни отделеней ладувгIархошта. Математика.
15.05 — М. П. Мусоргский.
15.50 — Зарни — хьехархочоа. Iалам довзар. 4-гIа класс.
17.10 — Тахан Ленина цIерагIа пионерски организаци хьахиннача ди да. «Хьа горизонташ».
17.40 — Телевизионни фильм.
17.50 — «Советий мехка пионераш» (нохчий меттала).
18.05 — «Берий автогородок». Iилма-популярни фильм.
18.19 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
18.30 — Iилма-популярни фильм.
18.35 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
18.50 — Киножурнал.
19.00 — «Халкъа депутатий советашка» (нохчий меттала).
19.20 — «Хьалхара хьалархо» яха художественни фильм.
21.00 — «Хаь».
21.35 — «Дуэль» яха телевизионни художественни фильм.

20 май

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.40 — Iуйренара гимнастика.
9.05 — «Варавиин саг хила» яха мультфильм.
9.30 — «Самукъане стартош».
10.20 — «Дийнача хIунай дунен тIа».
11.20 — Керданараш.

* * *

14.30 — Керданараш.
14.50 — «Халхин-Гол» яха телевизионни документальни фильм.
15.45 — Э. Григ. Соната.
16.15 — «Эрсий къамаьл».
16.45 — «Мийсархо» яхача берий хореографически ансамбла концерт.
17.30 — «Кагирхой адресаш».
18.30 — «Ленин. Бераш. Ха». Iилма-популярни фильм.
19.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Шун дезараш вIашагIкхетар. Таджикски ССР город Нурека къахьегамхой хаттарашта жоп луш. Передача дIахьу Политически обозревателa В. П. Беккетов.
19.55 — «ЛаьрагIа боа махька ...» яхача художественни фильма премьера (ГДР).
21.00 — «Хаь».
21.35 — «Фу? Мича? Маца?» Телевизионни викторина.
21.45 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.05 — «Дай-наной, шоана!»
8.35—9.35 — Хьа ленински библиотека. «Пачхьалкхе а революци а».
10.35 — Немецки мотт. Дешаре шоллагIа шу.
10.55 — «Цунна тIабоача наькъ тIа йоарлI оргьяш».
11.05 — 15.55 — Юхахьеяннача замон искусство. 1-гIа передача.
11.45 — «ВIаь шерий тайга». Iилма-популярни фильм.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Инженерни графика. 1-гIа курс.
13.20 — В. Шекспир. 2-гIа дакъа.
14.10 — Подготовительни отделеней ладувгIархошта. Физика.
14.40 — Г. Свиридова творчествоца Пушкински музыкаш.
17.40 — КПСС XXVI съезда материалаш Iомаерашта долча новкъостала. «Деррига халкъ партеца дала яха документальни фильм.
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
18.20 — Киножурнал.
18.30 — «Хьона гIанахьа а пайнадоц» яхача фильмана комментари ю яха. Кинопередача.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Таврия» (Симферополь). Перерыве (19.45) — «Вийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.45 — Дунен белгалонаш.
21.00 — «Хаь».
21.35 — «Афраннмча». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

19 май

6.40 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета (эрсий меттала).
8.25 — Хоамаш.
8.30 — Тохкам бу социалистически декхараш кхоачашдаьккхий хьожаш (нохчий меттала).
8.40 — КПСС XXVI съезда сецамаш кхоачашдергда. «Партийни организаце лоархIаме декхар», Беседа (эрсий меттала).
9.15 — Эффективность йолаш идеологически болх дIабахьара тIехьа. «Цхьан комплексагIа». Беседа (гIалгIай меттала).
9.30 — «Къона замакхо» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Кагирхой велар» яха радиожурнал (нохчий меттала).
17.15 — Передачий программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.18 — Миллионий ленински университет. «Халкъа къахьегама творчество хьакъехьа КПСС XXVI съезд». Беседа (нохчий меттала).
17.31 — Юрта бахама хьалхалаттарашта йола концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.30 — Ашараш (нохчий меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хуцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, малхбоалехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен йегара температура республике 13—18, Грозне 16—18 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хуцалуш морхаш а йолаш, кIезиг-дукха догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 5—10, дийнахьа 11—16 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаьий — 9-24-07; корректорeе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря 9-24-90; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ05193. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2020.